

Raadsinformatiebrief

Aan: de leden van de raad
Van: het college
Datum: 16 januari 2024
Onderwerp: Programma van Wensen Vismarkt en volgende fase
Doel: ter kennisname/ter informatie
Aanleiding: collegebesluit
Aard informatie: openbaar
Aantal bijlagen: 4

Aanleiding

We hebben vandaag kennisgenomen van het rapport 'Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst Verslag van de tweede fase van het participatieproces in de vesting'. De in deze fase opgehaalde informatie is door de begeleidende bureaus vertaald naar een 'Programma van Wensen' van alle Heusdenaren.

Daarnaast hebben we besloten om vervolgstappen te zetten in het proces om te komen tot een toekomstbestendige Vismarkt. Met het 'Programma van Wensen' in de hand gaat een ontwerpteam aan de slag om een eerste schetsontwerp en kostenraming voor de toekomstige Vismarkt te maken.

Informatie

Voor meer informatie verwijzen wij u naar het bijgevoegde collegevoorstel/besluit en de daarbij behorende bijlagen. De bijlagen bij het collegevoorstel zijn:

- het rapport 'Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst - Verslag van de tweede fase van het participatieproces in de vesting' met daarin het 'Programma van Wensen'
- Offerte van het ontwerp bureau Hosper
- Procesvoorstel derde en vierde fase

Bijlagen:

- Collegevoorstel/besluit met de genoemde bijlagen

**Rapport en advies:
Samen op zoek naar de Vismarkt van de
toekomst**

**Verslag van de tweede fase van het participatieproces in de
vesting**

Aangeboden op 8 januari 2024 door:

**Bureau Ruimtekoers
Maatschap voor Communicatie**

1 Aanleiding voor dit proces

De Vismarkt in Heusden. Een centrale plek in de vesting waar menig Heusdenaar overheen loopt en elkaar ontmoet. Maar de inrichting van de Vismarkt heeft ook tot veel ruzie, misverstanden en boze gezichten geleid. Nog steeds levert het verhitte discussies en tegenstellingen op. We kunnen wel zeggen dat de inrichting een flinke impact heeft op de leefbaarheid in de vesting.

De uitstraling van de Vismarkt, oppervlakte van de terrassen, het verkeer en parkeermogelijkheden, stallen van fietsen, bevoorraden van horeca, pakketbezorgers en toekomstige ontwikkelingen zoals het plaatsen van laadpalen zorgen voor uitdagende keuzes. Zo zijn er vast nog andere zaken op de Vismarkt, of die hieraan verbonden zijn, die de aandacht vragen. In het verleden zijn deze problemen vaak afzonderlijk besproken en soms niet opgelost. Met het oog op de toekomst wil de gemeente nu geen ad-hoc-beslissingen meer maar alle vraagstukken bij elkaar brengen.

Dat bood de kans om samen op zoek te gaan naar een toekomstverhaal voor de Vismarkt. Daarvoor hebben we een strak geregisseerd proces in twee fasen doorlopen met duidelijke kaders waarin iedereen die dat wilde zijn zegje kon doen. Met een flinke dosis creativiteit bovendien om mensen in beweging te krijgen en om het plezier terug te brengen in het proces.

De gemeente Heusden was opdrachtgever voor dit traject. Maatschap voor Communicatie en Bureau Ruimtekoers hebben het proces ontworpen en begeleid. Het Heusdens Overleg, bestaande uit betrokken inwoners en ondernemers uit de vesting, heeft gedurende het hele proces als klankbord gefungeerd.

Na het rapport over de eerste fase van het participatieproces, delen we in dit rapport de bevindingen van de tweede fase. Maar daarmee zijn we er nog niet. Aan het einde van dit rapport geven we ons advies voor het vervolg.

2 Opzet van het proces

Een proces moet starten met een heldere vraag. Als die er niet is, krijg je verwarring, ongelijksoortige antwoorden en frustratie omdat niets met de antwoorden kan worden gedaan.

2.1 Nieuwsgierige vragen

Samen met het Heusdens Overleg en vakspecialisten van de gemeente hebben we gezocht naar de juiste vragen voor de tweede fase van dit proces. Daarbij hebben we voortgebouwd op de drie hoofdthema's die uit de eerste fase naar voren zijn gekomen. Onder elk van die thema's hebben we drie nieuwsgierige vragen geformuleerd.

Functies en beleving

- Hoe positioneren we de Vismarkt?
- Hoe zorgen we voor functies die de gebruikers van de Vismarkt bedienen?
- Hoe maken we de historie beleefbaar op de Vismarkt?

Mobiliteit en parkeren

- Welke impact heeft het autovrij maken van de Vismarkt op de rest van de vesting?
- Biedt een logistiek centrum meerwaarde en hoe is dat dan te realiseren?
- Hoe gaan we om met parkeren (van auto's en fietsen) op de Vismarkt?

Openbare ruimte, historie en groen

- Hoe laten we het historisch karakter beter terugkomen in de inrichting van de Vismarkt?
- Welk type groen is passend op de Vismarkt?
- Hoe richten we de terrassen in op een manier die past bij de Vismarkt?

2.2 Mix van middelen en activiteiten

Om tot een gedragen oplossing te komen moet iedereen zijn zegje kunnen doen. Het Heusdens Overleg heeft geholpen om de lijnen uit te zetten en daarna zijn we breed het gesprek aangegaan in de vesting. We hebben daarbij gezocht naar vormen om ook mensen die minder snel hun stem laten horen erbij te betrekken. Niet iedereen is immers vanzelf betrokken, dat vraagt actie vanaf het begin. We hebben in deze tweede fase de volgende mix van middelen en activiteiten ingezet.

Week van de Vismarkt

Op 2, 4 en 5 oktober organiseerden we de 'Week van de Vismarkt' in het stadhuis van de vesting. Tijdens drie sessies over achtereenvolgens 'Functies en beleving', 'Mobiliteit en parkeren' en 'Openbare ruimte, historie en groen' hield een expert van buiten een inleidende presentatie en formuleerden de deelnemers vervolgens hun wensen voor de Vismarkt van de toekomst. Daarbij werden ze uitgedaagd zich te verplaatsen in het perspectief van de verschillende gebruikers van de Vismarkt en bouwden ze hun wensen letterlijk in LEGO. Dit leverde een rijke oogst aan ideeën op die de basis vormen voor een Programma van Wensen.

- Doelgroep: alle Heusdenaren
- Bereik: 108 deelnemers
- Aankondiging: via gemeentelijke brief huis-aan-huis verspreid en bericht via BUURbook en gemeentelijke kanalen zoals de website, email-nieuwsbrief, informatiepagina en social media kanalen. Deze berichten zijn ook gedeeld door partijen uit de vesting.

Excursie

Op 13 oktober 2023 vertrokken 10 inwoners van Heusden vesting en een team van gemeente Heusden naar het centrum van Gorinchem. Met als doel nieuwe inspiratie te vinden voor de Vismarkt van de toekomst. Na een presentatie van diverse specialisten bij gemeente Gorinchem trokken de deelnemers zelf de vesting in. Zij maakten foto's van de inrichting van de openbare ruimte. Zo gaven zij antwoorden op vragen als: wat viel hen op, wat is een goed idee voor de herinrichting van de Vismarkt in Heusden en ... waar kan de gemeente Gorinchem eigenlijk iets leren van de Heusdenaren? Dit leverde een rijke oogst op én verbinding.

- Doelgroep: alle Heusdenaren
- Bereik: 10 deelnemers

- Aankondiging: via gemeentelijke brief huis-aan-huis verspreid en bericht via BUURbook en gemeentelijke kanalen zoals de website, email-nieuwsbrief, informatiepagina en social media kanalen. Deze berichten zijn ook gedeeld door partijen uit de vesting.

Online vragenlijst

Met een online vragenlijst hebben we alle Heusdenaren de kans gegeven om zich uit te spreken over de belangrijkste uitkomsten van de Week van de Vismarkt op basis van stellingen over de inricht van de Vismarkt van de toekomst. Op die manier hebben we het Programma van Wensen breed getoetst.

- Doelgroep: alle Heusdenaren
- Bereik: 323 keer ingevuld (24%, vergelijkbaar met de vragenlijst in de vorige fase)
- Ingevuld door: inwoners (91%) en ondernemers (20%) – relatief meer ouderen dan jongeren
- Aankondiging: via gemeentelijke brief huis-aan-huis verspreid en bericht via BUURbook en gemeentelijke kanalen zoals de website, email-nieuwsbrief, informatiepagina en social media kanalen. Deze berichten zijn ook gedeeld door partijen uit de vesting.

3 Uitkomsten van het proces

3.1 Reflectie op het proces

Verdieping en verrijking

Deze fase van het participatieproces heeft een verdieping aan en verrijking van de resultaten van de eerste fase gegeven. Zowel de gevarieerde mix van activiteiten als de samenwerking met de gemeente Heusden en het Heusdens Overleg hebben we als volledig ervaren. Door de prettige samenwerking waren we in staat snel te schakelen en een open houding aan te nemen. De activiteiten geven een afgewogen beeld waarbij de enquête het beeld uit de Week van de Vismarkt en excursie ondersteunt.

Veel eensgezindheid en enkele twistpunten

Wat in algemene zin opvalt is dat Heusdenaren zeer betrokken zijn bij de Vismarkt en de vesting in het algemeen. Dat uit zich in veel bereidheid om mee te denken over de toekomst van de Vismarkt en een relatief hoge respons op de online vragenlijst in vergelijking met participatieprocessen in andere gemeenten. In de uitkomsten valt op dat er een klein aantal zaken is waarover duidelijk verschillend wordt gedacht (waarover later meer), maar dat men het over de meeste andere zaken juist behoorlijk eens is. Deze fase legt daarmee een stevig fundament onder een gedragen Programma van Wensen.

Genuanceerde gesprekken en concrete oplossingen

Ondanks dat er op sommige punten duidelijk tegenstellingen zijn – die ook in dit proces naar voren kwamen – zat er over het algemeen juist veel nuance in de gesprekken. Dat men het niet altijd met elkaar eens is, betekent dus niet dat er geen redelijk gesprek kan worden gevoerd. Veel mensen kwamen zelfs met constructieve en concrete suggesties hoe bepaalde knelpunten kunnen worden opgelost. Dat biedt vertrouwen om tot een concreet ontwerp te komen.

Ruimte voor eigen regie en verbinding

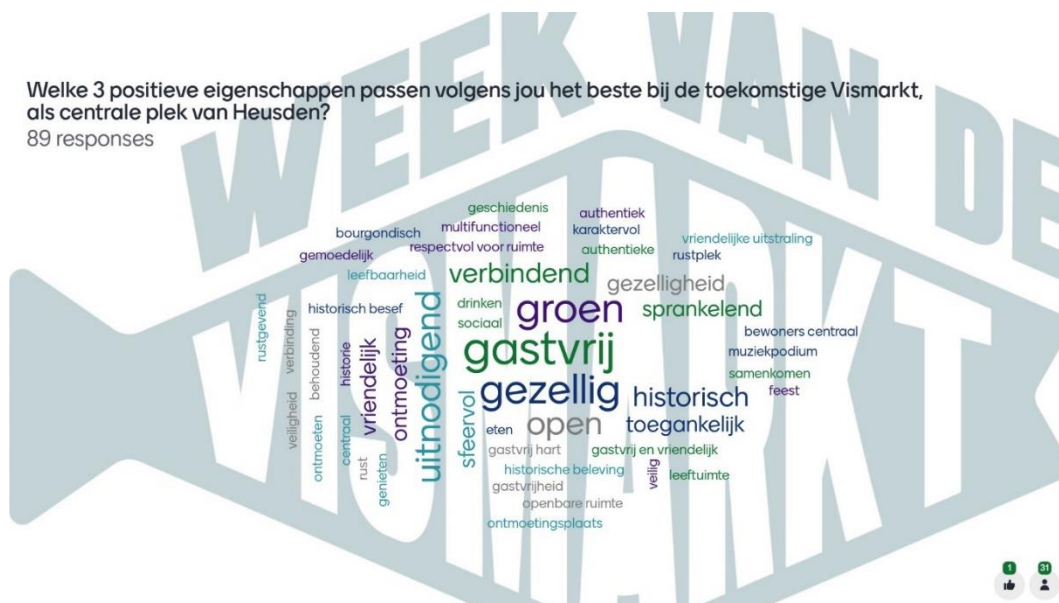
De goede samenwerking tussen deelnemers aan de activiteiten viel op. Er was dus niet alleen nuance, ook de bereidheid om elkaar te corrigeren wanneer dat nodig werd geacht, of elkaar te complimenteren. Dit biedt eveneens vertrouwen om, naast een concreet ontwerp te komen, ook in verbinding met elkaar te blijven.

3.2 Week van de Vismarkt en online vragenlijst

Positieve eigenschappen toekomstige Vismarkt

Tijdens de eerste bijeenkomst van de Week van de Vismarkt hebben we deelnemers gevraagd welke drie positieve eigenschappen volgens hen passen bij de toekomstige Vismarkt, als centrale plek van Heusden. Het resultaat is in onderstaande wordcloud te zien. Hoe groter het woord, des te vaker is het genoemd. De woorden gezellig, gastvrij en groen komen het meeste naar voren.

Doordenkend op de inrichting van de Vismarkt kwamen ook vijf kernwaarden naar boven, namelijk flexibiliteit, veiligheid, toegankelijkheid, openheid en kwaliteit. Dat zijn volgens de deelnemers essentiële randvoorwaarden voor de inrichting van de Vismarkt van de toekomst.

Figuur 1: Positieve eigenschappen toekomstige Vismarkt

Functies en beleving

Terrassen

De omvang van de terrassen is een heet hangijzer waar de meningen over uiteenlopen. De stelling dat de terrasoppervlakte in de zomer maximaal die van vóór de tijdelijke situatie (zomer 2023) is, verdeelt de vesting dan ook in tweeën. Iets meer mensen zijn daar tegen dan voor. Dat de terrasoppervlakte in de winter kleiner is dan in de zomer kan wel op instemming van een meerderheid rekenen. Dat terrassen voor evenementen tijdelijk groter kunnen worden dan de maximale oppervlakte kan op nog meer instemming rekenen.

Voorzieningen en activiteiten

Meer openbare bankjes en behoud van de weekmarkt kan op grote steun rekenen van Heusdenaren. Dat geldt ook voor de organisatie van meer evenementen die passen bij de Vismarkt.

Mobiliteit en parkeren

Bereikbaarheid

Dat de Vismarkt straks alléén op een beperkt aantal momenten per (vracht)auto bereikbaar is en op andere momenten met paaltjes is afgesloten voor auto- en vrachtverkeer heeft grote steun in de vesting. Dat geldt ook voor het op een beperkt aantal momenten bevoorraden van de horeca en winkels vanaf de Vismarkt.

Parkeren

Grote steun is er ook voor het helemaal verwijderen van parkeerplaatsen van de Vismarkt in de zomer. Of er in de winter dan wel een paar parkeerplaatsen mogen zijn verdeeld de vesting in twee ongeveer even grote groepen voor- en tegenstanders. Een beperkt aantal fietsparkeerplekken op de Vismarkt in combinatie met meer ruimte in de buurt van de Vismarkt kan wel op instemming rekenen.

Bestrating en logistieke hub

Bestrating die rekening houdt met mensen die minder mobiel zijn kan op een nipte meerderheid rekenen. Voor een onderzoek naar de haalbaarheid van een logistieke hub aan de rand van de vesting is grote steun.

Openbare ruimte, historie en groen

Historisch karakter

Dat het historisch karakter meer moet terugkomen in de inrichting van de Vismarkt is overduidelijk. Een overweldigende meerderheid is het daarmee eens. Op de vraag of er ook (digitale) informatieborden met uitleg over de historie moeten komen reageert men dan weer verdeeld. Veel mensen vinden dat dat leidt verrommeling.

Water en groen

Behoud van de waterpomp en de mogelijkheid om daar drinkwater uit te tappen kan op grote steun rekenen. Dat geldt ook voor behoud van de boom bij de waterpomp. De aanleg van een speelfontein kan op minder enthousiasme rekenen. Daar zijn ongeveer evenveel mensen voor als tegen. Verplaatsbare bakken met groen om de terrassen te markeren en 'groene' parasols (van planten) voor de horeca zijn maatregelen die op steun kunnen rekenen om de Vismarkt te vergroenen.

3.3 Excursie

Op excursie naar Gorinchem zijn verschillende inzichten opgehaald. De groep deelnemers keek vanuit de vijf kernwaarden naar hoe de drie thema's (functies en beleving, mobiliteit en parkeren, openbare ruimte historie en groen) zich manifesteren in Gorinchem en wat zij daaruit wel of niet zouden meenemen naar Heusden en de Vismarkt. Hieronder zijn die inzichten weergegeven waarbij de thema's in elkaar overvloeien.

- Sommige deelnemers waren niet te spreken over een vaste uitbouw van een terras, met vaste afscheidingen. Omdat zowel de stijl niet aansloot bij het historische karakter, als ook omdat deze toepassing niet flexibel is, en dus niet past bij de kernwaarden. De groep was te spreken over de mobiele groene terrasafscheidings die flexibel ingezet kunnen worden. En over het gebruik van parasols en luifels die, als deze zijn ingeklapt, het zicht op de historische gevels mogelijk maakt.
- Over een groot fontein-ornament op een plein gaf de groep verschillende inzichten. Sommige deelnemers gaven aan de fontein niet op de Vismarkt van de toekomst te zien omdat deze groots en niet flexibel is. Andere deelnemers benoemden dat de fontein wel vrije zitgelegenheden bood waar volgens hen behoefte aan is op de Vismarkt van de toekomst.
- Iedereen was het erover eens dat de winkelstraat in Gorinchem wat rommelig en onoverzichtelijk aanvoelt. Door de vele reclameborden aan gevels en op straat en veel verkeer in kleine straatjes. Een toepassing in het straatwerk waar met andere stenen een routing is aangegeven kon rekenen op verdeeldheid. Sommige deelnemers gaven aan dit juist rommelig te vinden, andere deelnemers gaven aan dat dit hen juist helderheid gaf over de routing voor voetgangers van het ene naar het andere winkelgebied.
- Het open straatbeeld van de herinrichting van de Linge Haven kon rekenen op veel enthousiasme. Een gebied dat open en veilig aanvoelt door heldere afscheiding van parkeervakken en duidelijke fietsparkeerplekken waren positief. Ook het open zicht op de historische gevels was erg positief. Een mooi voorbeeld voor de toekomstige Vismarkt!
- Sommige deelnemers zagen kleiner vrachtverkeer door de vesting rijden en gaven aan een soortgelijk idee voor de Vismarkt van de toekomst, of in breder zin voor de hele vesting, wel te zien zitten. Ook het eenrichtingsverkeer benoemden zij als positief. Zowel het kleine vrachtverkeer als het eenrichtingsverkeer gaf hen een veilig gevoel als voetganger.

- Sommige deelnemers waren enthousiast over oplossingen voor het fietsparkeren. Op verschillende plekken in Gorinchem waren heldere witte lijnen in het straatwerk verwerkt. Die lijnen gaven aan waar fietsen kunnen parkeren, wat grotendeels ook zo wordt gedaan door de fietseigenaren. De groep lijkt dit een goede oplossing te vinden voor de Vismarkt van de toekomst, maar is zich ook bewust van de grote hoeveelheid fietsen in Heusden: ‘is deze oplossing dan wel geschikt voor zo’n groot aantal?’ is de vraag die werd gesteld.
- Opvallend was dat een aantal keer het programmeren of benutten van kunst werd genoemd. Van buitenexposities of kunst in de openbare ruimte tot de programmering van kunstzinnige activiteiten in de vesting. Daarmee werd vooral gedoeld op het toevoegen van kwaliteit, of juist het aantrekken van toeristen die de deelnemers graag zien in de vesting. Een andere opvallendheid was dat de groep nadacht over op welke wijze de uitdagingen van de Vismarkt, zoals het fietsparkeren, een kans kan zijn voor andere delen in de vesting zoals het versterken van de haven, door een schip in te richten voor louter fietsparkeren.

Zo gaf de excursie enerzijds nieuwe concrete input in de vorm van ontwerp oplossingen voor het programma van wensen, anderzijds droeg deze middag bij aan de onderlinge verbondenheid van de groep. Meerdere deelnemers gaven aan de creatieve manier van werken erg prettig te vinden waarbij er ruimte was voor gesprek.

3.4 Input voor Programma van Wensen

De verslagen van de Week van de Vismarkt, de excursie en de uitkomsten van de online vragenlijst zijn als bijlagen bij dit rapport opgenomen. Op basis van al die input is een Programma van Wensen opgesteld dat hierna volgt.

te, cultuurhi
de Vismarkt va
oekomst kan
aondernemer
schiedus, bereikbaar
uitzicht beschikbaar
Vismarkt, bij de deur
liberale, financiers,
vrijzetteren

4 Programma van Wensen

Wij – inwoners en ondernemers van de vesting Heusden – geven met dit Programma van Wensen aan hoe we de Vismarkt van de toekomst voor ons zien. In de Week van de Vismarkt hebben we – voortbouwend op onze eerdere dromen – nagedacht over een concrete invulling van de Vismarkt van de toekomst.

Dit hebben we gedaan op drie thema's, die eerder naar boven zijn gekomen tijdens gesprekken en een online vragenlijst. Het gaat om de thema's 'Functies en beleving', 'Mobiliteit en parkeren' en 'Openbare ruimte, historie en groen'.

De belangrijkste uitkomsten van de thema-avonden zijn getoetst via een vragenlijst. Alle inwoners en ondernemers hebben daardoor mee kunnen doen. Uiteraard waren we het niet over alles eens. Dit 'Programma van Wensen' geeft weer wat de meerderheid van ons vindt, maar ook waar we verschillend over denken. Dat geven we graag mee aan de gemeente Heusden voor het ontwerpen en herinrichten van de Vismarkt.

Dit 'Programma van Wensen' is een toetssteen voor de gemeente om de Vismarkt opnieuw in te richten. Dat betekent niet dat alles dat beschreven is, één op één moet worden uitgevoerd. De hieronder beschreven kernwaarden zijn leidend. Het is belangrijk dat de gevolgen en haalbaarheid van de wensen goed onderzocht worden. We moeten blijven kijken naar wat praktisch werkt.

De kernwaarden van de Vismarkt

De Vismarkt is niet zomaar een plek in Heusden. Het is de centrale ontmoetingsplek van de vesting en dus de plek waar alles samenkomt – mensen, ideeën en belangen. Het staat daarmee symbool voor iets groeters. Het is eigenlijk de vesting in het klein. Als we het hier goed met elkaar regelen, heeft dat een positieve uitstraling naar de hele vesting. De herinrichting van de Vismarkt kan daarom een eerste stap zijn om gezamenlijk de vesting van de toekomst verder vorm te geven.

Samen hebben we nagedacht over de kernwaarden van de Vismarkt van de toekomst. We vinden allereerst dat de Vismarkt een gezellige, gastvrije en groene plek moet zijn. Om dat voor elkaar te krijgen houden we allemaal rekening met vijf kernwaarden:

1. Flexibiliteit
2. Veiligheid
3. Toegankelijkheid
4. Openheid
5. Kwaliteit

De eerder genoemde thema's hebben grote impact op de Vismarkt. De kernwaarden om er een gezellige, gastvrije en groene plek van te maken zijn daarom uitgewerkt binnen deze drie thema's.

Funcities en beleving

Wij vinden de Vismarkt het podium van de vesting. Een plek waar je geniet van activiteiten en gezelschap tegen een uniek historisch decor!

De horeca heeft een belangrijke functie op de Vismarkt. Zonder horeca(ondernemers) is er geen gezellige en gastvrije plek. Maar de tijdelijke verruiming van de terrassen heeft gezorgd voor een rommelige uitstraling en onduidelijkheid. De veiligheid, openheid en kwaliteit van de Vismarkt kwamen in het geding. Echter blijkt dat een kleine meerderheid van ons vindt dat het best wat groter mag, dan zoals het nu (na de intocht van Sinterklaas) staat. Sowieso vinden veel mensen dat terrassen tijdelijk groter kunnen worden bij evenementen. In de winter is het rustiger en zijn de terrassen kleiner dan in de zomer. We zetten samen in op een flexibele inrichting. Daar helpen we onze horecaondernemers graag bij!

De Vismarkt is een gastvrije en toegankelijke plek, ook als je niet op een terras zit. Daarom willen we meer (zo nodig te verplaatsen) bankjes (met historische uitstaling) op de Vismarkt om gezellig bij te praten met elkaar.

De weekmarkt willen we behouden op de Vismarkt, dat lukt alléén als we 'interessant' blijven voor ondernemers (marktkooplui). We juichen de komst van meer kleinschalige evenementen toe. Deze moeten wel passen bij het karakter van de Vismarkt en we roepen de evenementenorganisatoren op om elkaar te versterken.

Mobiliteit en parkeren

Wij vinden de Vismarkt het podium van de vesting. Een plek waar je veilig kan verblijven!

De Vismarkt wordt wat ons betreft een autoluwe plek. Daarmee waarborgen we de flexibiliteit, veiligheid, openheid en kwaliteit van de plek te vergroten. Niet helemaal autovrij, want hulpdiensten en vuilniswagens moeten er nog wel kunnen komen. Op venstertijden, is de Vismarkt voor auto- en vrachtverkeer bereikbaar. Denk dan aan leveranciers die de horeca en winkels bevoorraden vanaf de Vismarkt. Zwaar vrachtverkeer willen we zoveel als mogelijk weren van de Vismarkt (en de vesting). We willen onderzoeken of een logistieke hub haalbaar is voor de vesting. De Vismarkt kan afgesloten worden voor verkeer door het plaatsen van paaltjes. Toegankelijkheid is belangrijk. Mensen met een beperking moeten vlakbij de Vismarkt kunnen parkeren. Een grote meerderheid vindt dat er geen ruimte is voor parkeerplaatsen op de Vismarkt in de zomer. We zijn verdeeld of er in de winter wel ruimte moet zijn voor een beperkt aantal parkeerplaatsen op de Vismarkt.

Toeristen en bezoekers uit de regio komen graag op de fiets naar de vesting. Dat is duurzaam en verlaagt de parkeerdruk, maar het stallen van het aantal (elektrische) fietsen is in de zomer een groeiend probleem. Bezoekers moeten in de buurt van de Vismarkt een fiets kunnen stallen. Dat gaat volgens ons het beste in een (bewaakte) fietsenstalling met oplaadmogelijkheden en duidelijke bewegwijzering. Op de Vismarkt is er beperkte ruimte om fietsen te stallen, gedragsbeïnvloeding werkt dan het beste met markering en voorbeeldgedrag. We willen dat de gemeente ook handhaaft op het stallen van fietsen.

De Vismarkt is een toegankelijk en open plein voor iedereen. Er is voldoende ruimte om de historie te beleven, een praatje te maken en te genieten zonder dat je bang bent voor een botsing met verkeersdeelnemers. De kinderkopjes horen bij de vesting maar in de bestrating houden we rekening met inwoners die minder mobiel zijn of met een kinderwagen rondlopen.

Openbare ruimte, historie en groen

Wij vinden de Vismarkt het podium van de vesting. Een plek waar je de historie beleeft!

Het historische karakter is wat de Vismarkt een bijzondere plek maakt. De inrichting van de Vismarkt moet recht doen aan het historische karakter en is van hoge kwaliteit. Eenduidigheid in de uitstraling kan bijdragen aan dit karakter. De Vismarkt is een 'open' plein, zoals het ooit was. Dat betekent dat de gevels van de historische panden te bewonderen zijn. De Vismarkt is ook een 'groen' plein want in de zomer is er geen (natuurlijke) verkoeling. De gemeente onderzoekt samen met de horecaondernemers of er 'groene' parasols (van planten) kunnen komen op de terrassen. De terrassen worden afgebakend met verrijdbaar 'groen'. Hiermee behouden we de optie om ruimte te bieden bij evenementen en is er meer eenheid in uitstraling.

We zijn verdeeld over hoe we de historie beleefbaar kunnen maken. Want we willen verrommeling van de Vismarkt tegengaan en het moet passen in het historisch karakter.

De waterpomp, die er al in 1930 stond, willen we behouden. Hier kun je zelfs drinkwater uit tappen. Ook de boom ernaast blijft behouden. We zijn verdeeld of er ruimte is voor een speelfontein op de Vismarkt. Als deze er komt, dan staat die aan op bepaalde tijdstippen en in de winter niet.

Experimenteren met een nieuwe inrichting en programmering

Vooruitlopend op de herinrichting adviseren we om alvast te experimenteren met verschillende ideeën uit dit programma. Als inwoners en ondernemers kunnen wij daar zelf een bijdrage aan leveren door mee te denken over de vraag hoe dat eruit zou kunnen zien en door met elkaar te kijken wat we zelf kunnen doen. Zo zorgen we ervoor dat de definitieve inrichting straks echt wordt gedragen door de vesting. We denken na over een vorm om de betrokkenheid levend te houden.

Samenvatting Programma van Wensen

Wij vinden de Vismarkt het podium van de vesting. Een plek waar je geniet van activiteiten en gezelschap tegen een uniek historisch decor, veilig verblijft en de historie beleeft. Een groene, gastvrije en gezellige plek!

Kernwaarden van de Vismarkt

De vijf kernwaarden die leidend zijn bij beslissingen die we nemen over de Vismarkt:

1. Flexibiliteit
2. Veiligheid
3. Toegankelijkheid
4. Openheid
5. Kwaliteit

Functies en beleving

- Zonder horeca(ondernemers) is er geen gezellige en gastvrije plek;
- Een kleine meerderheid van ons vindt dat de terrassen best wat groter mogen, dan zoals het nu (na de intocht van Sinterklaas) staat;
- Terrassen zijn in de winter kleiner dan in de zomer;
- Terrassen kunnen tijdelijk groter worden bij evenementen;
- Er komen meer openbare bankjes op de Vismarkt;
- Er blijft ruimte voor de weekmarkt;
- Er komen meer kleinschalige evenementen (passend bij het karakter) op de Vismarkt.

Mobiliteit en parkeren

- De Vismarkt wordt een autoluwe plek, bereikbaar op venstertijden;
- We plaatsen paaltjes om de Vismarkt af te kunnen sluiten voor auto- en vrachtverkeer. Hulpdiensten kunnen altijd op de Vismarkt komen.
- Horeca en winkels aan de Vismarkt worden bevoorradt vanaf de Vismarkt;
- In de zomerstand zijn er geen parkeerplaatsen op de Vismarkt, alleen een gehandicaptenparkeerplaats vlakbij de Vismarkt;
- In de winterstand zijn we verdeeld of er enkele parkeerplaatsen op de Vismarkt moeten zijn;

- We zoeken een duurzame oplossing om een fietsenstalling te creëren in de vesting;
- We beïnvloeden gedrag van bezoekers om fietsen te parkeren op en buiten de Vismarkt met bewegwijzering, markering en handhaving;
- We leggen bestrating aan voor inwoners en bezoekers die minder mobiel zijn of met een kinderwagen rondlopen;
- We onderzoeken of een logistieke hub haalbaar is voor de vesting.

Openbare ruimte, historie en groen

- De inrichting van de Vismarkt doet recht aan het historische karakter, is van hoge kwaliteit en heeft een eenduidige uitstraling;
- We zijn verdeeld over hoe we de historie beleefbaar kunnen maken. Want we willen verrommeling van de Vismarkt tegengaan en het moet passen in het historisch karakter;
- De waterpomp blijft behouden. Hier kun je drinkwater uit tappen;
- De boom bij de waterpomp blijft behouden;
- We niet zeker of er een speelfontein moet komen. Als die komt staat die aan op bepaalde tijden, niet in de winter.
- We plaatsen verplaatsbaar groen in bakken om terrassen te markeren;
- De gemeente onderzoekt met de horecaondernemers of er groene' parasols (van planten) kunnen komen op de terrassen.

5 Advies voor het vervolg

Met veel plezier hebben we het afgelopen half jaar het participatieproces ontworpen en begeleid in opdracht van de gemeente Heusden. We geven onderstaand advies mee voor het vervolg.

Programma van Wensen als basis voor Programma van Eisen

Op basis van de uitkomsten van de Week van de Vismarkt, excursie en online vragenlijst is een gedragen Programma van Wensen geformuleerd dat duidelijke uitspraken doet over de inrichting van de Vismarkt van de toekomst. We adviseren dit Programma van Wensen over te nemen als hoofdstuk in het Programma van Eisen. Op de paar punten waarover geen overeenstemming is in de vesting, zal de gemeente knopen moeten doorhakken.

Participatief ontwerpproces

Naast het concrete Programma van Wensen is er ook een ander resultaat geboekt: het participatieproces heeft geleid tot meer verbinding in de vesting, zowel tussen inwoners onderling als tussen inwoners en gemeente. Dit is de uitkomst van één jaar participatie rondom de Vismarkt van de Toekomst.

We adviseren om hierop door te bouwen in de volgende fase: van Programma van Wensen en Eisen naar een voorlopig ontwerp. Door ruimte te maken voor een participatief ontwerpproces en het voorlopig ontwerp op een, bij dit participatieproces creatieve wijze, te toetsen bij de vesting.

In het ontwerpproces komen immers weer nieuwe vragen en dilemma's naar boven. De betrokkenheid en ervaringskennis in de vesting is groot en daar kan het ontwerp alleen maar beter van worden.

Experimenteren met ideeën

Er is grote steun om alvast te gaan experimenteren met enkele ideeën uit het Programma van Wensen. We adviseren om samen met het Heusdens Overleg te bekijken welke ideeën zich daarvoor lenen en die experimenten ook nadrukkelijk te gebruiken om waardevolle inzichten te verzamelen voor het ontwerpproces. Zo wordt het ontwerpproces gevoed door concrete ervaringen uit de praktijk en kan de vesting al iets ervaren van de Vismarkt van de toekomst.

Creatieve zorgvuldigheid

We zijn enthousiast over de aanpak van het participatieproces. Er wordt vanuit grote zorgvuldigheid een helder en uitnodigend proces vormgegeven, met ruimte voor creativiteit en ervaringskennis. Deze aanpak lijkt succes te hebben. Ons advies is om deze aanpak beknopt uit te schrijven en de werkbare elementen te benoemen samen met betrokkenen zodat er ook op andere plekken binnen de gemeente van, mee en over geleerd kan worden.

Maatschap voor Communicatie

Arthur van Schendelstraat 650,
3511 MJ Utrecht

Tel: 030 271 04 27

info@mvc.nl
mvc.nl

KvK 30261512

btw NL8092.54.931.B.01

Bank NL37RABO0147234913

Stichting Ruimtekoers

Akkerwindestraat 1-512,
6832 CR Arnhem

Tel: 06-49947864

bureau@ruimtekoers.nl
ruimtekoers.nl

Kvk 61068306

Btw NL845191982B01

Bank: NL46RABO0186725973

Dit verslag is geen letterlijke weergave van wat is besproken maar een impressie van de avond.

Inleiding

Iedereen wordt welkom geheten bij deze eerste bijeenkomst in de Week van de Vismarkt, die in het teken staat van het thema “functies en beleving”. Doel van de avond is om de bouwstenen op te halen voor het programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst.

In het eerste deel van de avond worden de aanwezigen geïnspireerd en meegenomen langs verschillende perspectieven d.m.v. een presentatie van een expert. In het tweede deel van de avond wordt de opgedane kennis in praktijk gebracht en gaan de aanwezigen vanuit een ander perspectief in kleinere groepen letterlijk bouwen aan de Vismarkt van de toekomst.

Eerst volgt een korte terugblik op het proces rondom de Vismarkt tot nu toe en kijken we vooruit naar de stappen die in de toekomst worden gezet.

Proces Vismarkt – tot nu toe

Eind december 2022/begin 2023 zijn via een online vragenlijst, gesprekken bij een rijdend kunstwerk en met één-op-één gesprekken wensen en dromen opgehaald over de Vismarkt van de toekomst. De uitkomsten zijn verwerkt in het rapport “Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst” (april 2023).

Uit de enquête zijn diverse belangrijke zaken naar voren gekomen. De weekmarkt vindt 75% van de respondenten belangrijk, maar ook meer bankjes (64%), meer evenementen (57%) en meer winkels (47%) scoren relatief hoog. De leden van het Heusdens Overleg, een groep betrokken inwoners en ondernemers uit de vesting die als klankbord fungeren, hebben aan de hand van het thema van vandaag enkele “nieuwsgierige vragen” opgesteld:

- Hoe positioneren we de Vismarkt?
- Hoe zorgen we voor functies die verschillende gebruikers van de Vismarkt (bewoners, klanten, toeristen) bedienen?
- Hoe maken we de historie beleefbaar op de Vismarkt?

Proces Vismarkt – en verder

Op basis van alle eerder opgehaalde informatie halen we in de Week van de Vismarkt inspiratie op. De avonden zijn thematisch verdeeld, maar uiteraard staan de thema's en output in relatie met elkaar en zal er een samenhang zijn. Na deze week wordt alles verbonden tot één geheel.

Naast de Week van de Vismarkt staat op vrijdag 13 oktober een excursie naar Gorinchem gepland. Hiervoor kon men zich aanmelden. Tijdens de excursie gaan we in gesprek met ervaringsdeskundigen uit Gorinchem op de thema's uit de Week van de Vismarkt (functies & beleving, mobiliteit & parkeren, openbare ruimte, historie & groen) en gaan we op onderzoek uit in de stad om met eigen ogen te bekijken wat we goed en minder goed vinden. De hoofdlijnen hieruit worden meegenomen in het programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst, dat eind 2023/begin 2024 door de

begeleidende bureaus wordt opgeleverd. De opgehaalde informatie wordt in november eerst nog in een online enquête ter toetsing voorgelegd aan de hele vesting. Oplevering van het programma van eisen voor eventuele herinrichting van de Vismarkt staat gepland voor 2024.

Interview wethouder

Wethouder Thom Blankers is aanwezig. Remmert van Haften stelt hem enkele vragen die leven in de vesting. Waarom duurt dit proces bijvoorbeeld zo lang? En hoe kunnen we nadenken over de vragen voor de Vismarkt als er (nog) geen visie voor de vesting is?

Het proces staat in het teken van de Vismarkt, hier komen de meeste functies van de stad samen. De uitkomst van dit proces heeft mogelijk consequenties voor de rest van de vesting. De keuzes die we maken gaan niet alleen om de m²'s van het centrale plein, maar waar we als vesting met elkaar naartoe willen.

De historische setting van de stad moet meegenomen worden richting de toekomst. Het is goed dat we met elkaar trots zijn op het verleden, maar we willen ook kijken naar een goede en functionele Vismarkt voor de komende generaties. Er zijn veel verschillende belangen, om alles in goede banen te leiden is het verstandig om met elkaar te kijken wat voor stad we willen zijn en wat we willen uitstralen.

Er ligt nog geen plan voor de Vismarkt op de planken. De input/wensen die vanavond worden opgehaald worden verwerkt in een concept programma van eisen. Hiermee laat de gemeente zien de inbreng vanuit de stad serieus te nemen, iedereen mag meekijken in de zorgvuldige stappen die de gemeente in dit proces zet. De gemeente begrijpt dat de uiteindelijke keuzes die worden gemaakt voor de Vismarkt niet voor 100% tevredenheid zullen zorgen, maar het zijn wel plannen waaraan iedereen in de vesting mee heeft kunnen denken.

Rinske Brand (BRAND The Urban Agency)

Om de aanwezigen te inspireren en informeren is Rinske Brand als externe expert voor vanavond uitgenodigd. Aan de hand van een presentatie over placebranding neemt zij iedereen mee in het thema van deze avond, met als doel mensen na te laten denken over het positioneren en vormgeven van een plek als de Vismarkt.

In de presentatie wordt placebranding omschreven als “de kunst om de ziel van een plek te ontdekken, te benadrukken en te delen met de wereld, waardoor het een onuitwisbare indruk achterlaat in de harten en geesten van mensen”. Hierbij is het merk van de plek (de associatie die men heeft bij een bepaalde plek) van belang. Door te kijken wat een plek heeft te bieden, wat de identiteit is en welke behoeften de gebruikers hebben, kan een breed gedragen toekomstvisie worden ontwikkeld.

Naast vak experts, deskundig in een bepaald vakgebied, zijn buurtexperts (inwoners/ondernemers ter plaatse) onmisbaar om van een stad of leefomgeving een betere plek te maken. Zij weten immers wat de ziel van de plek is en wat er moet gebeuren om te verbinden en de trots onder elkaar in een gebied te vergroten.

Er zijn verschillende manieren om het merk van een plek tot leven te laten komen. Wat maakt de Vismarkt onderscheidend van andere locaties, authentiek en de moeite van het herinneren waard? Branding by doing is hierbij van belang, dit gebeurt op basis van vier thema's:

- Hardware: wat moet er op de Vismarkt komen?

Al het tastbare, gebouwen, inrichting, infrastructuur, de kwaliteit daarvan.

- Software: wat is er op de Vismarkt te doen?
Welke functies, wat voor soort ondernemers/programmering/activiteiten?
- Orgware: hoe wordt de Vismarkt een plek van ons allemaal?
Wie zijn betrokken, in welke rol en verantwoordelijkheid? Hoe werkt iedereen met elkaar samen?
- Commware: hoe vertellen we het verhaal van de Vismarkt?
Welke communicatiekanalen en -middelen gaan we inzetten? Welke verhalen kunnen we aan wie vertellen?

Daarnaast helpt beantwoording van onderstaande kernvragen om de kernwaarden van de Vismarkt en omgeving met elkaar helder te krijgen.

- wat zijn de positieve eigenschappen?
- hoe ziet de plek er over 20jr uit?
- iedereen is welkom, maar wie willen we specifiek aantrekken?

Als voorbeeld voor placebranding van vestingsteden worden sheets getoond van Geertruidenberg en Hulst.

De positionering van de nieuwe Vismarkt

Aan de aanwezigen wordt gevraagd om drie positieve eigenschappen te benoemen die volgens hen het beste bij de toekomstige Vismarkt, als centrale plek van Heusden, passen. Met behulp van Mentimeter werden de kernwaarden "groen, gastvrij en gezellig" het vaakst genoemd.

Wensen voor de Vismarkt van de toekomst

De aanwezigen hebben in kleinere groepen dieper nagedacht over hun wensen voor de toekomstige Vismarkt op het gebied van functies en beleving. Vanuit een ander perspectief is de vraag "Op de Vismarkt van de toekomst kan ik..." beantwoord en is met elkaar het gesprek aangegaan. Vervolgens zijn deze wensen "letterlijk" in Lego gebouwd. Aan de hand van de gesprekken met elkaar zijn onderstaande wensen naar voren gekomen:

- Vismarkt als plek voor sociale en fysieke ontmoeting
 - Op een aantal dagen auto- en fietsvrij (maar wel mogelijkheid voor fietsen in de buurt). Hieraan randvoorwaarden verbinden (bijv. laden en lossen)
 - Verkeersluw plein, maar wel kijken naar compromissen
 - Terrassen terug naar oorspronkelijke grootte
 - Koppel evenementen aan elkaar
 - Een veilige en toegankelijke plek voor kinderen en ouderen --> interactie met elkaar.
 - Toegankelijke paden met passende stenen voor mindervaliden en bijv. kinderwagens, route van parkeerplaats(en) naar Vismarkt
 - Voorzieningen voor diverse doelgroepen (informatieborden, watertappunt, bankjes, aangepaste paden)
- Flexibiliteit, afhankelijk van seizoen of dag kan de Vismarkt een andere functie hebben. Zo blijft de Vismarkt voor iedereen.

- Hoogwaardige uitstraling, panden, en groen. Beleving van het historische karakter. Mobiel groen in stad, maar wel met historische beelden. Kwaliteit trekt kwaliteit aan.
- Gebruiksvriendelijk in een historische omgeving, niet teveel groen
- Vismarkt als horeca- en evenementenplein --> winkels verplaatsen naar de Botermarkt, Vismarkt gebruiken voor bijv. ridderspelen, muzieklein, kermislocatie, sporttoernooi, concert, "terug naar historie" plein en inkomst Sinterklaas.
- Horeca die eenheid uitstraalt (meer samenwerking, gebruik van dezelfde kleuren en parasols etc.)
- Straatfontein (fontein bestaande uit een aantal in de bestrating weggewerkte sproeiers)
- Opnieuw betekenis en beleving geven aan de Visbank

Afsluiting

Iedereen wordt bedankt voor zijn/haar bijdrage. Het valt op dat de eerder opgehaalde kernwaarden (groen, gastvrij en gezellig) na de verdiepende groepsgesprekken toch genuanceerder zijn. Flexibiliteit, authenticiteit en kwaliteit zijn veel genoemd.

De wethouder merkt op dat de setting en werkvorm een mooie extra dimensie aan de avond hebben gegeven. Het is goed om als stad zelf, soms vanuit de positie van een ander, na te denken over wat men wil. Zo wordt duidelijk dat we rekening moeten houden met elkaar, compromissen moeten sluiten, maar tegelijk een plein kunnen creëren waar de meeste inwoners en ondernemers gelukkig van worden. We merken namelijk dat er veel onderlinge samenhang is, elkaars standpunten en belangen liggen misschien toch niet zo ver uit elkaar dan eerder gedacht.

Er zijn veel rode draden uit de input te halen, de puzzel is te leggen. Deze week volgen nog twee bijeenkomsten met de thema's "mobiliteit en parkeren" en "openbare ruimte, historie en groen". De hoofdlijnen uit deze week worden meegenomen in een programma van wensen dat de begeleidende bureaus de komende tijd gaan opstellen. De resultaten hiervan worden eerst nog voorgelegd aan de vesting in een enquête.

Na het programma van wensen komt een programma van eisen. Op basis daarvan neemt de politiek een besluit, zodat we in de winter 2024-2025 aan de slag kunnen om van de Vismarkt een plek te maken die toekomstbestendig is voor inwoner en ondernemer en waar men naartoe wil komen.

Dit verslag is geen letterlijke weergave van wat is besproken maar een impressie van de avond.

Welkom

Iedereen wordt welkom geheten bij deze tweede bijeenkomst in de Week van de Vismarkt, die in het teken staat van het thema “mobiliteit en parkeren”. Doel van de avond is om de bouwstenen op te halen voor het programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst.

In het eerste deel van de avond worden de aanwezigen geïnspireerd en meegenomen langs verschillende perspectieven d.m.v. een presentatie van een expert. In het tweede deel van de avond wordt de opgedane kennis in praktijk gebracht en gaan de aanwezigen vanuit een ander perspectief in kleinere groepen letterlijk bouwen aan de Vismarkt van de toekomst.

Eerst volgt een korte terugblik op het proces rondom de Vismarkt tot nu toe en de bijeenkomst van 2 oktober (functies en beleving). Ook wordt vooruitgekeken naar de stappen die in de toekomst worden gezet.

Proces Vismarkt – tot nu toe

Eind december 2022/begin 2023 zijn via een online vragenlijst, gesprekken bij een rijdend kunstwerk en met één-op-één gesprekken wensen en dromen opgehaald over de Vismarkt van de toekomst. De uitkomsten zijn verwerkt in het rapport “Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst” (april 2023).

Uit de enquête zijn diverse belangrijke zaken naar voren gekomen. Op het gebied van mobiliteit en parkeren heeft 71% van de respondenten aangegeven een autovrije Vismarkt te willen. Geen vrachtwagens scoort met 50% van de respondenten ook hoog. De leden van het Heusdens Overleg, een groep betrokken inwoners en ondernemers uit de vesting die als klankbord fungeren, hebben aan de hand van het thema van vandaag enkele “nieuwsgierige vragen” opgesteld:

- Welke impact heeft het autovrij maken van de Vismarkt op de rest van de vesting?
- Biedt een logistiek centrum meerwaarde en hoe is dat dan te realiseren?
- Hoe gaan we om met parkeren (van auto's en fietsen) op de Vismarkt?

Proces Vismarkt – en verder

Op basis van alle eerder opgehaalde informatie halen we in de Week van de Vismarkt inspiratie op. De avonden zijn thematisch verdeeld, maar uiteraard staan de thema's en output in relatie met elkaar en zal er een samenhang zijn. Na deze week wordt alles verbonden tot één geheel.

Naast de Week van de Vismarkt staat op vrijdag 13 oktober een excursie naar Gorinchem gepland. Hiervoor kon men zich aanmelden. Tijdens de excursie gaan we in gesprek met ervaringsdeskundigen uit Gorinchem op de thema's uit de Week van de Vismarkt (functies & beleving, mobiliteit & parkeren, openbare ruimte, historie & groen) en gaan we op onderzoek uit in de stad om met eigen ogen te bekijken wat we goed en minder goed vinden. De hoofdlijnen hieruit worden meegenomen in het

programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst, dat eind 2023/begin 2024 door de begeleidende bureaus wordt opgeleverd. De opgehaalde informatie wordt in november eerst nog in een online enquête ter toetsing voorgelegd aan de hele vesting. Oplevering van het programma van eisen voor eventuele herinrichting van de Vismarkt staat gepland voor 2024.

Kernwaarden bijeenkomst 2 oktober

In de eerste bijeenkomst in de Week van de Vismarkt stond het thema “functies en beleving” centraal. Hierbij dachten de aanwezigen na over de richting die men op wil en welke voorzieningen men graag terugziet op de Vismarkt (wat is er te doen?). Via Mentimeter werden positieve eigenschappen benoemd, die men kenmerkend vindt voor de Vismarkt van de toekomst: groen, gastvrij en gezellig.

Nadat hier in de groep sessies over doorgedacht is, kwamen er vijf kernwaarden uit die meer diepgang gaven:

- Flexibiliteit (seizoens-, tijd- en daggebonden mogelijkheden qua inrichting)
- Veiligheid (sociaal maar ook verkeerstechnisch)
- Toegankelijkheid (diverse doelgroepen moeten makkelijk bij de Vismarkt kunnen komen)
- Openheid (een plek waar zichtlijnen zijn, geen dichtbebouwd plein)
- Kwaliteit (een kwalitatief hoogwaardige inrichting, de aanwezige kwaliteit zichtbaarder maken)

Interview wethouder

Wethouder Thom Blankers is aanwezig. Remmert van Haften stelt hem enkele vragen die leven in de vesting. Waarom duurt dit proces bijvoorbeeld zo lang? En hoe kunnen we nadenken over de vragen voor de Vismarkt als er (nog) geen visie voor de vesting is?

Het proces staat in het teken van de Vismarkt, hier komen de meeste functies van de stad samen. De keuzes die we maken gaan niet alleen om de m2's van het centrale plein, maar waar we als vesting met elkaar naartoe willen. Alle input die wordt opgehaald, is door de gemeente in een bredere context te plaatsen.

De historische setting van de stad moet meegenomen worden richting de toekomst. Er zijn veel verschillende belangen, om alles in goede banen te leiden is het verstandig om met elkaar te kijken naar wat voor stad we willen zijn en wat daarvoor nodig is. Een zorgvuldig proces, met voldoende participatie, verdient hierbij de voorkeur maar kost daarmee wel tijd.

De wethouder geeft aan dat het nu tijd wordt om plannen uit te voeren in de vesting. De uiteindelijke keuzes die worden gemaakt voor de Vismarkt zullen niet voor 100% tevredenheid zorgen, maar het zijn wel plannen waaraan iedereen in de vesting mee heeft kunnen denken.

Presentatie Marco Cruijssen (bureau Exante)

Om de aanwezigen te inspireren en informeren is Marco Cruijssen als externe expert voor vanavond uitgenodigd. Aan de hand van een presentatie neemt hij iedereen mee in het thema van vanavond, waarbij de eerder genoemde “nieuwsgierige vragen” van het Heusdens Overleg de basis vormen.

Autovrij vs. autoluw

In de eerdere enquête werd duidelijk dat 71% van de vesting een autovrije Vismarkt belangrijk vindt.

Autovrij betekent dat geen enkel voertuig wordt toegestaan in het gebied, dus ook geen brandweer, ambulance, vuilniswagen of het kunnen bevoorraden/parkeren voor de deur door bewoners en ondernemers. Autoluw wordt meestal

Autovrij

Autoluw

omschreven als “nagenoeg autovrij” waarbij sprake is van relatief weinig gemotoriseerd verkeer. In de praktijk wordt hierbij vaak gefaciliteerd dat de hulp- en vuilophaaldiensten toegang hebben tot de omgeving.

Aan de hand van enkele voorbeelden wordt duidelijk gemaakt welke consequenties beide opties hebben voor de omgeving.

De Vismarkt kan permanent worden afgesloten voor verkeer of dynamisch worden ingericht met bijvoorbeeld een neerklapbare paal die incidenteel toegang geeft. Afhankelijk van de keuze die voor de afsluiting wordt gemaakt is te werken met venstertijden of ontheffingen voor bijv. leveranciers en pandeigenaren. Hieraan kunnen diverse manieren van handhaving worden gekoppeld zoals een camerasysteem, verkeersborden of boa's.

Als onderdeel van de infrastructuur van de stad en doorgaande route verbindt de Vismarkt twee straten. Een autovrije Vismarkt zorgt voor onderbreking van een doorgaande route en heeft diverse consequenties:

- Sommige andere straten lopen dan dood, anderen worden drukker
- Andere aanrijroute/aanrijtijd hulpdiensten
- Parkeren is niet meer mogelijk
- Laden en lossen is niet meer mogelijk
- Evenementen zoals een kermis of weekmarkt zullen lastiger te faciliteren zijn, wanneer men niet meer met de auto naar de Vismarkt kan komen.

Logistiek centrum

Een logistiek centrum is de plaats waar leveranciers hun goederen centraal opslaan om vanuit die locatie met kleinere/schonere voertuigen de producten verder te distribueren. Hierbij kan worden gedacht aan een locatie aan de rand van de vesting, op loopafstand van de Vismarkt (in zijstraten) of voor de deur (= geen autovrije Vismarkt, wel volledige bereikbaarheid).

Een logistiek centrum aan de rand van de vesting biedt de mogelijkheid om het meeste vrachtverkeer uit de stad te weren. Realisatie vraagt een fysieke ruimte, maar ook afstemming met ondernemers, leveranciers en gemeente. Wat er allemaal nodig is om e.e.a. te realiseren wordt ook bepaald door de schaalgrootte van de vesting.

Auto parkeren

Het wel of niet kunnen parkeren van een auto op de Vismarkt heeft een nadrukkelijke relatie met het autoluw of autovrij maken van het gebied. Wanneer het parkeren hier wordt opgeheven en dit alleen nog op afstand mogelijk is, dienen de routes naar het centrum/Vismarkt aantrekkelijk en herkenbaar te zijn. De toegankelijkheid moet voor jong en oud gelden, de huidige ondergrond van de vesting is voor zowel mindervaliden als kinderwagens lastig.

Een vraag om over na te denken is de aantrekkelijkheid voor toeristen. Komen zij nog wel als men niet meer op de Vismarkt mag parkeren? Of komen ze juist als het plein groen en aantrekkelijker is?

Fiets parkeren

De vesting is toeristisch, dit betekent iets voor de aantrekkingskracht en bereikbaarheid. In de zomer en weekenden komen er veel mensen met de fiets naar de vesting, in de winter en doordeweeks liggen deze aantallen een stuk lager. Ook zijn er tegenwoordig veel mensen die met een elektrische fiets naar de vesting komen.

Dit alles betekent iets voor de benodigde voorzieningen. Willen we het “fietsenprobleem” bovengronds of ondergronds oplossen? Een bewaakte fietsenstalling of juist vrij parkeren? Een stalling met laadpalen voor elektrische fietsen? Naast fysieke maatregelen kan ook gedragsbeïnvloeding effectief zijn.

Conclusie

Elke benadering van de genoemde vraagstukken heeft z'n voor- en nadelen. De informatie is vooral bedoeld om een denkrichting en inspiratie mee te geven voor het tweede deel van de avond waar de wensen voor de Vismarkt van de toekomst worden geformuleerd. Daarbij moet worden opgemerkt dat het “probleem” m.b.t. auto parkeren op de Vismarkt wellicht wat gerelativeerd moet worden: er zijn maar acht parkeerplaatsen op de Vismarkt. Wat betekent het als deze acht plekken weggaan?

Tenslotte wordt de opmerking gemaakt dat er al diverse rapporten zijn die ons in een richting kunnen duwen. Het gemeentelijk vervoersplan kan als katalysator gebruikt worden voor de toekomstige verkeersvisie voor de vesting. Alle puzzelstukjes kunnen worden benut om tot een gedegen integrale aanpak te komen.

Wensen voor de Vismarkt van de toekomst

De aanwezigen hebben in kleinere groepen dieper nagedacht over hun wensen voor de toekomstige Vismarkt op het gebied van mobiliteit en parkeren. Vanuit een ander perspectief is de vraag “Op de Vismarkt van de toekomst kan ik...” beantwoordt en is met elkaar het gesprek aangegaan. Vervolgens zijn deze wensen “letterlijk” in Lego gebouwd. Aan de hand van de gesprekken met elkaar zijn onderstaande wensen naar voren gekomen:

Toegankelijkheid

- Toegankelijk en bereikbaar voor mindervaliden, goede routes om de Vismarkt te bereiken
- Invalide parkeerplaatsen
- Suggestie: het pand aan de Wijksestraat gebruiken als fietsenstalling

Veiligheid

- Duidelijke regels (niet parkeren, bevoorraden/laden & lossen op gewenste tijden, mogelijk eenrichtingsverkeer)

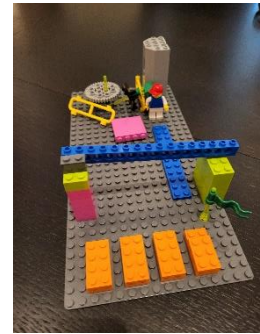
Flexibiliteit

- Autoluw met tijd- en seizoensvenster en dynamisch (bewegende paal). Autovrij is lastig inpasbaar.
- Flexibele inrichting/bereikbaarheid, gekoppeld aan zowel seizoen als dag/activiteit (flexibele terrassen, evenementen en oplossing parkeren)

Kwaliteit

- Test met fietsenstalling (wel of niet bewaakt) bij molen, Burchtplein of voor stadhuis
- Kleinere terrassen

- Bestrating
- Een logistieke hub op de locatie van het pand van Schreuder (Laagstraat)
- Geen zwaar vrachtverkeer in de vesting
- Een duurzame oplossing/locatie voor het kunnen stallen van de fiets, die in minder drukke tijden ook bruikbaar is voor andere functies/activiteiten. Wellicht in vestingwal?
- Strenger of ander vergunningenbeleid (voor bedrijven bijv. gekoppeld aan tijden). Is men bereid om iets in te leveren voor het leefbaar houden van de vesting?

Openheid

- Overzichtelijk / open plein
- Voldoende loopruimte

Alles afwegend is het belangrijk dat we nadenken over hoe we de vesting achterlaten voor toekomstige generaties. De Vismarkt moet leefbaar blijven, maar bij elke oplossing dient rekening gehouden te worden met historische waarden en besef.

Afsluiting

Iedereen wordt bedankt voor zijn/haar bijdrage. Het is goed om te zien dat men concreet is geworden vanavond, de rode draden zijn zichtbaar. De hoofdlijnen uit deze week worden meegenomen in een programma van wensen dat de begeleidende bureaus de komende tijd gaan opstellen. De resultaten hiervan worden eerst nog voorgelegd aan de vesting in een enquête.

Na het programma van wensen komt een programma van eisen. Op basis daarvan neemt de politiek een besluit, zodat we na de zomerperiode 2024 aan de slag kunnen om van de Vismarkt een plek te maken die toekomstbestendig is voor inwoner en ondernemer en waar men naartoe wil komen.

WEEK VAN DE VISMARKT

Bijeenkomst openbare ruimte, historie en groen
5 oktober 2023

Dit verslag is geen letterlijke weergave van wat is besproken maar een impressie van de avond.

Welkom

Iedereen wordt welkom geheten bij deze derde en laatste bijeenkomst in de Week van de Vismarkt, die in het teken staat van het thema “openbare ruimte, historie en groen”. Doel van de avond is om de bouwstenen op te halen voor het programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst.

In het eerste deel van de avond worden de aanwezigen geïnspireerd en meegenomen langs verschillende perspectieven d.m.v. een presentatie van een expert. In het tweede deel van de avond wordt de opgedane kennis in praktijk gebracht en gaan de aanwezigen vanuit een ander perspectief in kleinere groepen letterlijk bouwen aan de Vismarkt van de toekomst.

Eerst volgt een korte terugblik op het proces rondom de Vismarkt tot nu toe en de bijeenkomsten van 2 (functies en beleving) en 4 (mobiliteit en parkeren) oktober. Ook wordt vooruitgekeken naar de stappen die in de toekomst worden gezet.

Proces Vismarkt – tot nu toe

Eind december 2022/begin 2023 zijn via een online vragenlijst, gesprekken bij een rijdend kunstwerk en met één-op-één gesprekken wensen en dromen opgehaald over de Vismarkt van de toekomst. De uitkomsten zijn verwerkt in het rapport “Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst” (april 2023).

Uit de enquête zijn diverse belangrijke zaken naar voren gekomen. Met stip op één staat het belang van het historisch karakter (77% van de respondenten). Meer groen en een ruimtelijk karakter scoort met meer dan 60% van de respondenten ook hoog. De leden van het Heusdens Overleg, een groep betrokken inwoners en ondernemers uit de vesting die als klankbord fungeren, hebben aan de hand van het thema van vandaag enkele “nieuwsgierige vragen” opgesteld:

- Hoe laten we het historisch karakter beter terugkomen in de inrichting van de Vismarkt?
- Welk type groen is passend op de Vismarkt?
- Hoe richten we de terrassen in op een manier die past bij de Vismarkt?

Proces Vismarkt – en verder

Op basis van alle eerder opgehaalde informatie halen we in de Week van de Vismarkt inspiratie op. De avonden zijn thematisch verdeeld, maar uiteraard staan de thema's en output in relatie met elkaar en zal er een samenhang zijn. Na deze week wordt alles verbonden tot één geheel.

Naast de Week van de Vismarkt staat op vrijdag 13 oktober een excursie naar Gorinchem gepland. Hiervoor kon men zich aanmelden. Tijdens de excursie gaan we in gesprek met ervaringsdeskundigen uit Gorinchem op de thema's uit de Week van de Vismarkt (functies & beleving, mobiliteit & parkeren, openbare ruimte, historie & groen) en gaan we op onderzoek uit in de stad om met eigen ogen te

bekijken wat we goed en minder goed vinden. De hoofdlijnen hieruit worden meegenomen in het programma van wensen voor de Vismarkt van de toekomst, dat eind 2023/begin 2024 door de begeleidende bureaus wordt opgeleverd. De opgehaalde informatie wordt in november eerst nog in een online enquête ter toetsing voorgelegd aan de hele vesting. Oplevering van het programma van eisen voor eventuele herinrichting van de Vismarkt staat gepland voor 2024.

Terugblik eerdere bijeenkomsten

In de eerste bijeenkomst in de Week van de Vismarkt stond het thema “functies en beleving” centraal. Hierbij dachten de aanwezigen na over de richting die men op wil en welke voorzieningen men graag terugziet op de Vismarkt (wat is er te doen?). Via Mentimeter werden positieve eigenschappen benoemd, die men kenmerkend vindt voor de Vismarkt van de toekomst: groen, gastvrij en gezellig.

Nadat hier in de groep sessies over doorgedacht is, kwamen er vijf kernwaarden uit die meer diepgang gaven:

- Flexibiliteit (seizoens-, tijd- en daggebonden mogelijkheden qua inrichting)
- Veiligheid (sociaal maar ook verkeerstechnisch)
- Toegankelijkheid (diverse doelgroepen moeten makkelijk bij de Vismarkt kunnen komen)
- Openheid (een plek waar zichtlijnen zijn, geen dichtbebouwd plein)
- Kwaliteit (een kwalitatief hoogwaardige inrichting, de aanwezige kwaliteit zichtbaarder maken)

Op het gebied van mobiliteit en parkeren werd in de eerdere enquête aangegeven een autovrije Vismarkt zeer belangrijk te vinden. Tijdens de bijeenkomst van 4 oktober werd dit echter genuanceerd: autoluw (nagenoeg autovrij) lijkt meer te passen bij de Vismarkt.

Interview wethouder

Wethouder Thom Blankers is aanwezig. Remmert van Haften stelt hem enkele vragen die leven in de vesting. Waarom duurt dit proces bijvoorbeeld zo lang? En hoe kunnen we nadenken over de vragen voor de Vismarkt als er (nog) geen visie voor de vesting is?

Het proces staat in het teken van de Vismarkt, hier komen de meeste functies van de stad samen. De uitkomst van dit proces heeft mogelijk consequenties voor de rest van de vesting. De keuzes die we maken gaan niet alleen om het centrale plein, maar waar we als vesting met elkaar naartoe willen.

De historische setting van de stad moet meegenomen worden richting de toekomst. We leven in de 21^e eeuw in een stratenplan van de 15^e eeuw, dat zorgt voor frictie. Er zijn veel verschillende belangen, om alles in goede banen te leiden is het verstandig om met elkaar te kijken wat voor stad we willen zijn en wat we willen uitstralen.

De wethouder geeft aan dat het nu tijd wordt om plannen uit te voeren in de vesting. De gemeente vindt het belangrijk om die plannen met de inwoners en ondernemers uit de vesting te formuleren. Het proces is dan ook vooral bedoeld om met elkaar het goede gesprek aan te gaan: alleen gaat het sneller, maar samen gaat het beter.

Presentatie Lucia van der Horst (Erfgoedvisie)

Om de aanwezigen te inspireren en informeren is Lucia van der Horst als externe expert voor vanavond uitgenodigd. Aan de hand van een presentatie neemt zij iedereen mee in het thema van deze avond, toegespitst op het historische karakter van de Vismarkt. Doel is om te kijken naar hoe de huidige kwaliteiten van het plein optimaal kunnen worden ingezet en welke knelpunten we willen aanpakken.

Het historische karakter van de Vismarkt

De geschiedenis van Heusden begint rond 1200 als gehucht rondom het aanwezige kasteel. Het leven speelt zich af rond de Vismarkt, waar de haven begint. De Vismarkt is bijna net zo oud als de stad zelf. Het plein is van oudsher een grote lege vlakte, met een centrale rol voor de oude Visbank uit 1639. Naast het Commiezenhuis uit

1629 was een middeleeuws poortgebouw te vinden. De basis voor de huidige Vismarkt is eeuwen terug gelegd.

Aan het einde van de Franse tijd is Heusden niet meer militair interessant en de status van de vesting wordt minder. Dit betekent dat er minder onderhouden en vernieuwd wordt, ook de ontwikkeling stagneert. Deels is dit de redding geweest voor het huidige uiterlijk van de vesting.

Alhoewel groen lange tijd in de hele vesting een belangrijk thema is geweest, gold dit voor de Vismarkt niet. Op het plein zelf is nooit groen geweest, de Stadshaven kende wel een groene bomenlaan. Eind 19^e eeuw wordt duidelijk dat er meer behoefte is aan groen en ruimte. De haven wordt rond 1900 gedempt en maakt plaats voor “stadspark” Wilhelminaplein. Rond 1926 zijn de bolwerken nagenoeg verdwenen.

Lange tijd ging het niet best met de vesting. Met de stadhuisramp die plaatsvond in de nacht van zaterdag 4 op zondag 5 november 1944, verloor Heusden zo'n 10% van de bevolking. Het laatgotische stadhuis stortte in en 134 mannen, vrouwen en veel kinderen kwamen om. Veel van de stad lag in puin. In de opbouwperiode na de oorlog werd nagedacht over de toekomst van de vesting. Eerdere gedachten om alles te slopen en opnieuw op te bouwen vonden geen gehoor. In 1968 werd gestart met een 40-jarige restauratie van de vesting, doel hiervan was om het 17^e eeuwse beeld in volledigheid te herstellen. In deze tijd zijn veel 19^e eeuwse panden gesneuveld om het 17^e eeuwse beeld terug te krijgen.

In deze tijd maakt het groene Wilhelminaplein weer ruimte voor de reconstructie van de oude haven. In de jaren 60/70 wordt de auto geïntroduceerd en start de lange periode van nadenken over wat we met de Vismarkt als plein willen.

Conclusie

De Vismarkt is een plein dat alles wil zijn maar het net niet is. Er zitten knelpunten en op dit moment is het eerder een straat dan een plein. Er is veel ongedefinieerde ruimte en een chaotische inrichting.

Er worden complimenten gegeven voor de spreker, cultuurhistorie is belangrijk in de vesting. Erfgoed werkt verbindend en is ook nodig als basis.

Vanuit de zaal wordt de opmerking gemaakt dat de haven in het verleden, bij de pomp, een binnenhaven heeft gehad. Er zijn destijds tunnels gemaakt, ook onder de Vismarkt loopt nog een tunnel. Wellicht biedt dit kansen voor enkele inrichtingsvraagstukken.

Wensen voor de Vismarkt van de toekomst

De aanwezigen hebben in kleinere groepen dieper nagedacht over hun wensen voor de toekomstige Vismarkt op het gebied van openbare ruimte, historie en groen. Vanuit een ander perspectief is antwoord gegeven op de vraag "Op de Vismarkt van de toekomst kan ik..." en is met elkaar het gesprek aangegaan. Vervolgens zijn deze wensen letterlijk in Lego gebouwd. Aan de hand van de gesprekken met elkaar zijn onderstaande wensen geformuleerd:

Flexibiliteit

- Flexibele inrichting van zowel groen als openbare ruimte (seizoensgebonden, verschillende hoekjes in de Vismarkt, ruimte in flexibiliteit voor evenementen).
- Multifunctionele/flexibele kiosk/paviljoen, met bijv. een scherm dat de historie van de stad laat zien.
- Verplaatsbare platanen (liever groen voor schaduw dan een zee van parasols)
- Flexibel plateaufontein die uit te zetten is
- Flexibel groen

Veiligheid

- Autoluw: mogelijkheid voor hulpdiensten en bevoorrading winkels
- Duidelijke regels horeca waarop gehandhaafd wordt

Toegankelijkheid

- Passende bestrating met gladdere stenen, zorgt voor een betere bereikbaarheid voor oudere mensen
- Mogelijkheid aanvoer voor winkels en horeca (met tijdsslot)

Openheid

- Ruimtelijkheid is belangrijk. Geen geparkeerde auto's of fietsen, ondergrondse vuilcontainers.

Kwaliteit

- Een rustige uitstraling (uniformiteit in objecten) met ruimte voor het cultuurhistorische erfgoed. De historie valt nu weg door alle doeken en luifels die er hangen
- Betere scheiding van functies (bijv. verhoogde terrassen, verhoging/podium in het midden van het plein)
- Groene/boomachtige parasols
- Andere bestrating (stenen die lijken op kasseien maar die vlakker/makkelijker te belopen zijn) die wel het historische gevoel behouden
- Bezoekersstroom met respect voor de cultuurhistorische setting
- Werkende waterpomp (met drinkwater)
- Huidige boom laten staan

De mensen die de vesting bezoeken moeten het gevoel hebben dat zij de ziel van de bevolking voelen.

Groen op de Vismarkt is een lastig onderwerp, i.v.m. aanwezige kabels en leidingen kunnen er niet zomaar gaten in de ondergrond worden gegraven. Bomen zijn wel belangrijk als het gaat om

verkoeling en schaduw, een idee kan zijn om deze in het midden van het plein te planten. Dit kan echter wel belemmerend werken voor evenementen.

Afsluiting

Iedereen wordt bedankt voor zijn/haar bijdrage. Deze week heeft laten zien dat er veel passie en betrokkenheid in de vesting is, wat als zeer waardevol wordt beschouwd.

We hebben gemerkt dat er, wellicht ongemerkt, veel samenhang is. Mensen gebruiken soms andere bewoordingen maar zeggen qua inhoud vaak hetzelfde. Door in de groepsgesprekken vanuit een ander perspectief naar een vraagstuk en belang te kijken, is met elkaar het waardevolle gesprek aangegaan.

De begeleidende bureaus gaan aan de slag met een programma van wensen, waarvoor de resultaten eerst nog worden voorgelegd aan de vesting in een enquête. Het hele traject gebeurt zorgvuldig. Na het programma van wensen komt een programma van eisen. Op basis daarvan neemt de politiek een besluit, zodat we in de winter 2024-2025 aan de slag kunnen om van de Vismarkt een plek te maken die toekomstbestendig is voor inwoner en ondernemer en waar men naartoe wil komen.

De vraag wordt gesteld in hoeverre het programma van wensen overgenomen wordt in het door de gemeente op te stellen programma van eisen. De wethouder geeft aan dat de wensen vanuit de vesting zeer serieus genomen worden. Er wordt veel waarde gehecht aan de inbreng vanuit de samenleving, het programma van eisen zal dan ook zeker de wensen vanuit de vesting weergeven.

Daarnaast wordt gevraagd of het mogelijk is om het aankomende jaar te testen met enkele ideeën die uit deze week naar voren zijn gekomen, bijvoorbeeld een parkeervrije Vismarkt. De wethouder geeft aan dat we de mogelijkheden onderzoeken om proef te draaien.

Afsluitend wordt de vraag gesteld of er een budget beschikbaar is om de plannen uit te voeren. In de begroting van de gemeente is een post opgenomen voor herinrichting van de Vismarkt. Omdat er voor de Vismarkt nog geen plan is, is hierbij geen bedrag opgenomen. De raad weet op deze manier dat er een plan komt waar geld voor nodig is.

Verslag van de Excursie naar Gorinchem

Op 13 oktober 2023 vertrokken 10 inwoners van Heusden vesting en een team van gemeente Heusden met een touringcar naar het centrum van Gorinchem. Met als doel nieuwe inspiratie te vinden voor de Vismarkt van de toekomst in Heusden.

Aanleiding

De excursie is onderdeel van het programma van de Week van de Vismarkt waarin inwoners, ondernemers en anderen samen met gemeente Heusden nadenken over het programma van wensen dat als onderlegger dient voor de herinrichting van de huidige Vismarkt.

Introductie

De groep werd om 14.00 uur ontvangen door Femke van Tilburg en Jeroen Wichers werkzaam in het centrum namens gemeente Gorinchem. Gespreksleider Yosser Dekker heette de groep welkom bij het programma en blikte kort terug op de Week van de Vismarkt door kort de opbrengsten te benoemen: de concept-kernwaarden: Kwaliteit, Veiligheid, Openheid, Toegankelijkheid en Flexibiliteit. Daarna volgde presentaties van Gerben Zeeman en Rosemarijne Bouma. zij reageerden vanuit hun vakgebied op de benoeming van Gorinchem als de allermooiste vestingstad door de ANWB.

Presentaties

Gerben Zeeman vertelde vanuit een economisch perspectief hoe hij in zijn rol als citymarketeer de benoeming heeft aangejaagd en wat de resultaten zijn. Rosemarijne Bouma deelde als stedenbouwkundige haar visie op het beleefbaar maken van al het erfgoed in de stad. Mede aan de hand van concrete voorbeelden van het parkeren in de vesting en het programmeren van pleinen. De presentaties zijn als onderdeel van dit verslag meegestuurd.

Eerste reacties

Beide presentaties ontlokten reacties bij de groep deelnemers. Het viel hen op dat louter het economische perspectief voor het programma van wensen voor de Vismarkt niet voldoende is, er is een breder perspectief nodig. Ook raakte de presentaties aan het gesprek over toerisme in de vesting. Enkele deelden dat er altijd toerisme nodig zal zijn om voorzieningen in de vesting op peil te houden, anderen benoemden dat er misschien focus kan worden aangebracht op welk type toerist er meer welkom is in vesting en daarop actief campagne te maken.

De groep raakte geïnspireerd door de voorbeelden van Rosemarijne Bouma. Die ook de herinrichting De Markt in Delft van parkeerplaats naar verblijfsplein behandelde als ook de herinrichting van Linge Haven in Gorinchem. De transitie van parkeerplaats naar verblijfsplaats gaat niet altijd zonder slag of stoot, maar het resultaat kan uiteindelijk vaak rekenen op positieve reacties.

Een foto-expositie over de Vismarkt van de toekomst

Na een korte pauze ging de groep zelf aan de slag. In duo's gingen zij naar buiten, de vesting van Gorinchem in, met de opdracht foto's te maken van wat zij goed voorbeeld vonden voor de Vismarkt van de toekomst en een voorbeeld van wat zij liever anders zouden zien. Bovendien kregen zij de vraag gemeente Gorinchem te adviseren met tips! Dat alles vanuit de vijf concept-kernwaarden en de drie thema's van de Week van de Vismarkt: Functies en beleving, mobiliteit en parkeren en openbare ruimte, groen en cultuurhistorie.

Na een uur wandelen printte de duo's hun foto's uit en plakten zij die op een groot wit vel. Zij schreven hun tips en inzichten op naast de foto's en presenteerden dat aan elkaar. Gespreksleider Yosser stelde vragen om een en ander te verhelderen. De vijf grote vellen zijn gefotografeerd en als bijlage toegevoegd aan dit verslag.

Uitkomsten van de foto-expositie

De groep is redelijk eensgezind en heeft veel verschillende perspectieven en inzichten opgehaald. Hieronder volgen enkele inzichten. Ze zijn niet gecategoriseerd omdat de groep vaak verschillende waarden bij elkaar bracht.

- Zo waren sommige deelnemers niet te spreken over een vaste uitbouw van een terras, met vaste afscheidingen. Omdat zowel de stijl niet aansloot bij het historische karakter, als ook omdat deze toepassing niet flexibel is. De groep was te spreken over de mobiele groene terrasafscheidings die flexibel ingezet kunnen worden. En over het gebruik van parasols en luifels die, als deze zijn ingeklapt, het zicht op de historische gevels mogelijk maakt.
- Over een groot fontein-ornament op een plein gaf de groep verschillende inzichten. Sommige deelnemers gaven aan de fontein niet op de Vismarkt van de toekomst te zien omdat deze groots en niet flexibel is. Andere deelnemers benoemden dat de fontein wel vrije zitgelegenheden bood waar volgens hen behoefte aan is op de Vismarkt van de toekomst.
- Iedereen was het erover eens dat de winkelstraat in Gorinchem wat rommelig en onoverzichtelijk aanvoelt. Door de vele reclameborden aan gevels en op straat en veel verkeer in kleine straatjes. Een toepassing in het straatwerk waar met andere stenen een routing is aangegeven kon rekenen op verdeeldheid. Sommige deelnemers gaven aan dit juist rommelig te vinden, andere deelnemers gaven aan dat dit hen juist helderheid gaf over de routing voor voetgangers van het ene naar het andere winkelgebied.
- Het open straatbeeld van de herinrichting van de Linge Haven kon rekenen op veel enthousiasme. Een gebied dat open en veilig aanvoelt door heldere afscheiding van parkeervakken en duidelijke fietsparkeerplekken waren positief. Ook het open zicht op de historische gevels was erg positief.
- Sommige deelnemers zagen kleiner vrachtverkeer door de vesting rijden en gaven aan een soortgelijk idee voor de Vismarkt van de toekomst, of in breder zin voor de hele vesting, wel te zien zitten. Ook het eenrichtingsverkeer benoemden zij als positief. Zowel het kleine vrachtverkeer als het eenrichtingsverkeer gaf hen een veilig gevoel als voetganger.
- Sommige deelnemers waren enthousiast over oplossingen voor het fietsparkeren. Op verschillende plekken in Gorinchem waren heldere witte lijnen in het straatwerk verwerkt. Die lijnen gaven aan waar fietsen kunnen parkeren, wat grotendeels ook zo wordt gedaan door de fietseigenaren. De groep lijkt dit een goede oplossing te vinden voor de Vismarkt van de toekomst, maar is zich ook bewust van de grote hoeveelheid fietsen in Heusden: 'is deze oplossing dan wel geschikt voor zo'n groot aantal?' is de vraag die werd gesteld.
- Over het verzamelen van het afval waren de meningen verdeeld. Het voorbeeld in Gorinchem sprak niet bij iedereen tot de verbeelding: veel containers bij elkaar geeft niet het historische karakter wat men zoekt voor de Vismarkt van de toekomst en leidt tot stank. Anderen gaven aan dat deze oplossing misschien nog wel het beste is omdat andere oplossingen misschien nog minder goed zijn, zoals het dagelijks ophalen van afval wat leidt tot veel extra groot verkeer.
- Opvallend was dat een aantal keer het programmeren of benutten van kunst werd genoemd. Van buitenexposities of kunst in de openbare ruimte tot de programmering van kunstzinnige activiteiten in de vesting. Daarmee werd vooral gedoeld op het toevoegen van kwaliteit, of

juist het aantrekken van toeristen die de deelnemers graag zien in de vesting. Een andere opvallendheid was dat de groep nadacht over op welke wijze de uitdagingen van de Vismarkt, zoals het fietsparkeren, een kans kan zijn voor andere delen in de vesting zoals het versterken van de haven, door een schip in te richten voor louter fietsparkeren.

Reflectie voor programma van wensen

Zo werd er vanuit de waarden en thema's op zowel praktisch en ontwerptechnisch als strategisch niveau goed meegedacht door de groep. De uitkomst is zowel een rijk pallet aan mogelijke ontwerpoplossingen voor de Vismarkt van de toekomst als waardevolle inzichten die bijdragen aan het programma van wensen. Hieronder volgen twee punten die Yosser Dekker, begeleider en van de middag en schrijver van dit verslag, zijn opgevallen.

Openheid, duidelijkheid en flexibiliteit

De voorbeelden uit Gorinchem die de groep aandraagt voor de Vismarkt van de toekomst gaan over onder andere de openheid van pleinen en straten, waardoor gevels zichtbaar en het historische karakter benaderbaar worden. Maar dit moeten we niet verwarren met duidelijkheid. De groep draagt ook veel voorbeelden aan waarin met simpele ingrepen duidelijkheid wordt gecreëerd in de openbare ruimte in Gorinchem. Van eenrichtingsverkeer tot fietsparkeervakken.

Vanuit die openheid en duidelijkheid kan er worden nagedacht over de invulling van de kernwaarde flexibiliteit voor de Vismarkt van de toekomst. Want flexibiliteit op een open plein, zoals de Vismarkt van de toekomst, is alleen mogelijk wanneer mogelijke functies duidelijk zijn en duidelijk worden aangegeven in de openbare ruimte.

Van flexibiliteit naar organisatie

Maar die duidelijkheid is niet alleen nodig in ruimtelijke toepassingen. Ook de organisatorische en soms sociale afspraken over het flexibele gebruik van de Vismarkt van de toekomst dienen duidelijk te zijn. Wie maakt deze afspraken, wie leeft ze na en op welke manier worden die gehandhaafd? Antwoorden op die vragen kunnen opnieuw gevonden worden in samenwerking met de inwoners zodat zij, als officieuze eigenaar van de Vismarkt daarin een rol krijgen die hen past.

Afronding

Nadat alle foto's waren besproken ronden gespreksleider Yosser Dekker om 17.00 uur de middag af. Door het benoemen van de volgende stappen in het participatieproces en alle deelnemers te bedanken voor hun bijdrage en gemeente Gorinchem te bedanken voor hun gastvrijheid.

Bijkomende effecten

Zo gaf de excursie enerzijds nieuwe concrete input voor het programma van wensen, anderzijds droeg deze middag bij aan de onderlinge verbondenheid van de groep. Meerdere deelnemers gaven aan de creatieve manier van werken erg prettig te vinden waarbij er zowel ruimte was voor gesprek en soms wat wrijving. 'Kijk, daar werken een ondernemer en inwoner samen aan hun idee voor de Vismarkt van de toekomst!' wees een van deelnemers aan en vervolgde: 'Dat is toch bijzonder!' Ook werd opnieuw de betrokkenheid van gemeente Heusden als waardevol benoemd.

Vragenlijst gemeente Heusden: Programma van Wensen Vismarkt

323 antwoorden

Ik ben

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

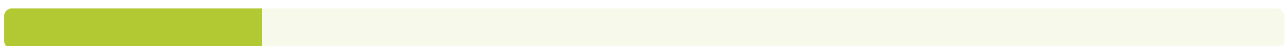
Inwoner van Heusden Vesting

295 antw. 91.3%

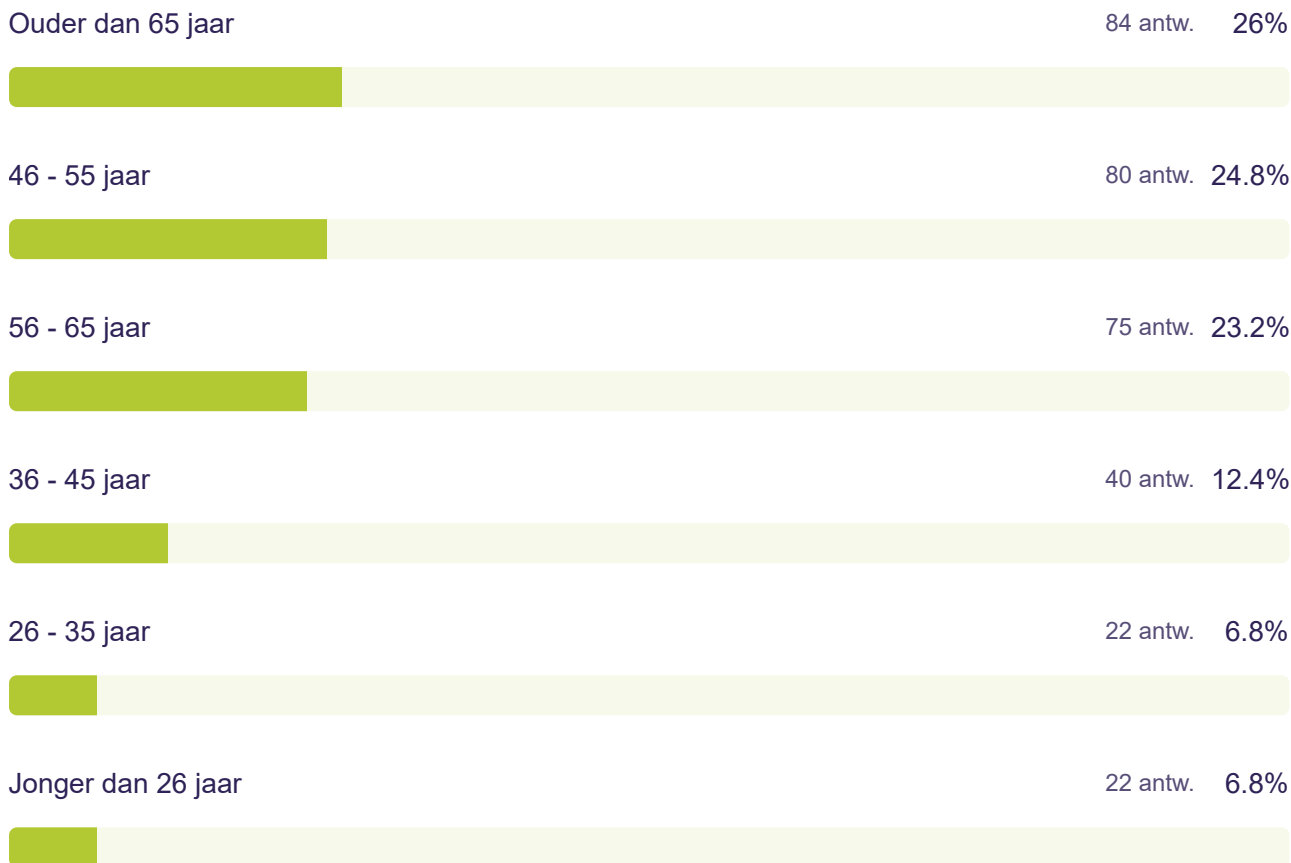
Ondernemer in Heusden Vesting

65 antw. 20.1%

Ik ben

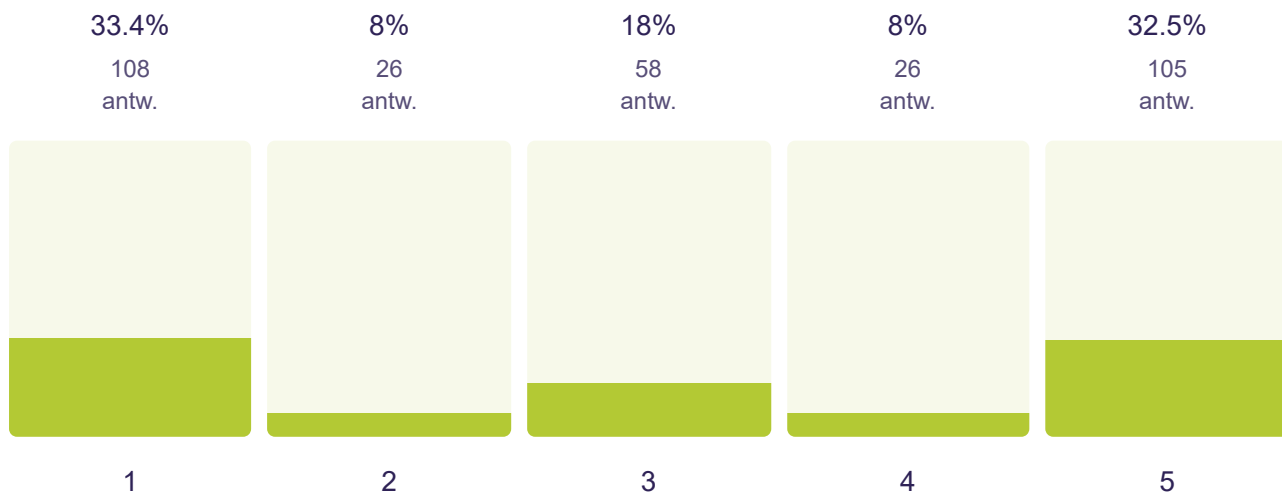
323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

De terrasoppervlakte in de zomer is maximaal die van vóór de huidige tijdelijke situatie.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.0 Gemiddelde beoordeling

Helemaal one...

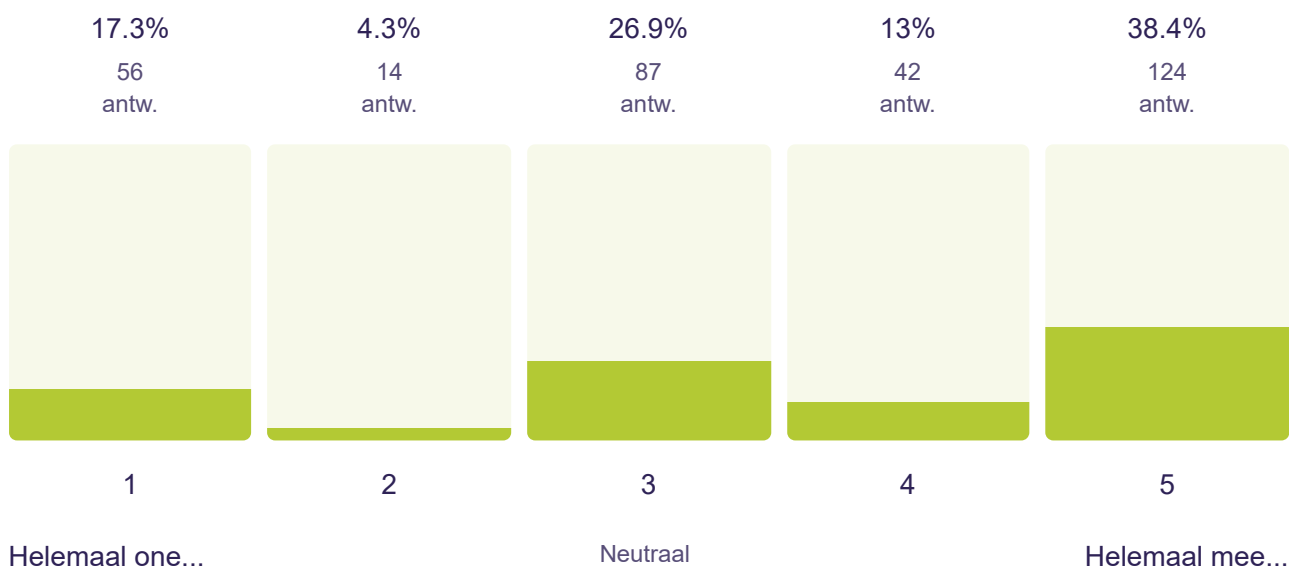
Neutraal

Helemaal mee...

De terrasoppervlakte in de winter is kleiner dan in de zomer.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

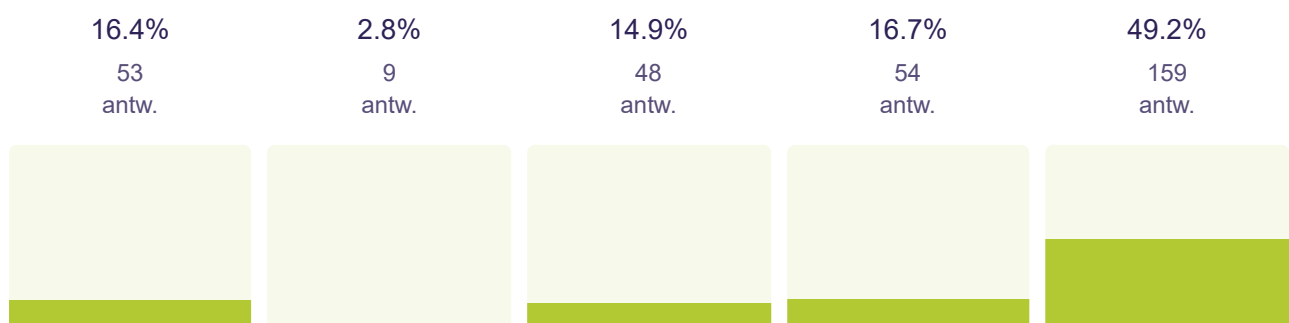
3.5 Gemiddelde beoordeling

Voor evenementen kunnen terrassen tijdelijk groter worden dan de maximale oppervlakte.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.8 Gemiddelde beoordeling

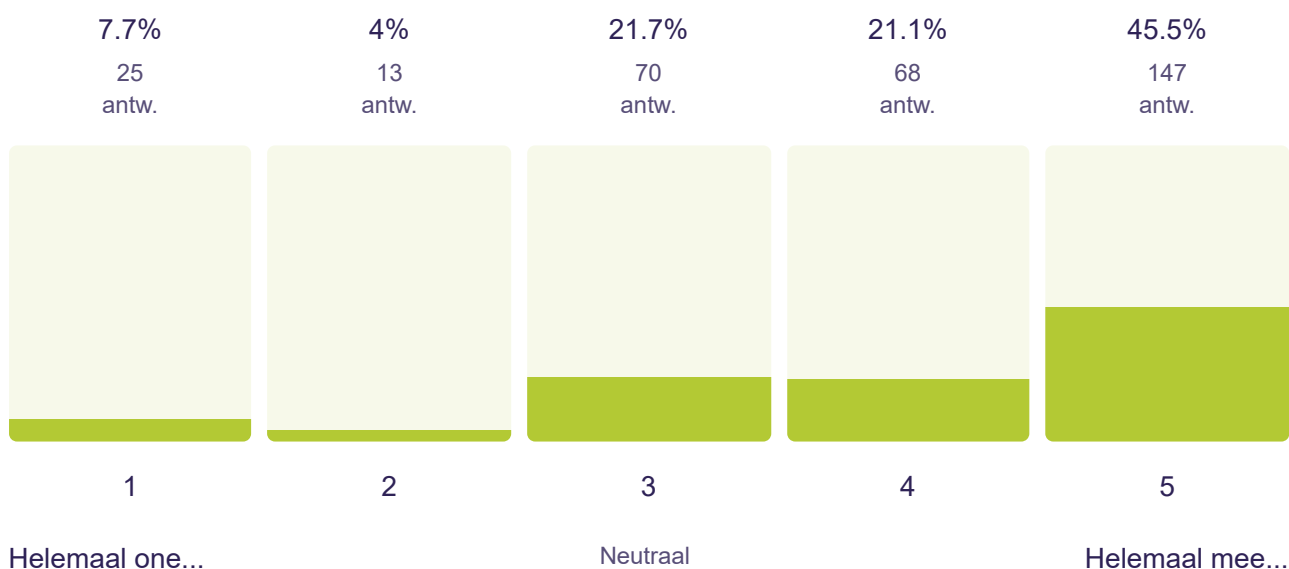

Er komen meer openbare bankjes.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

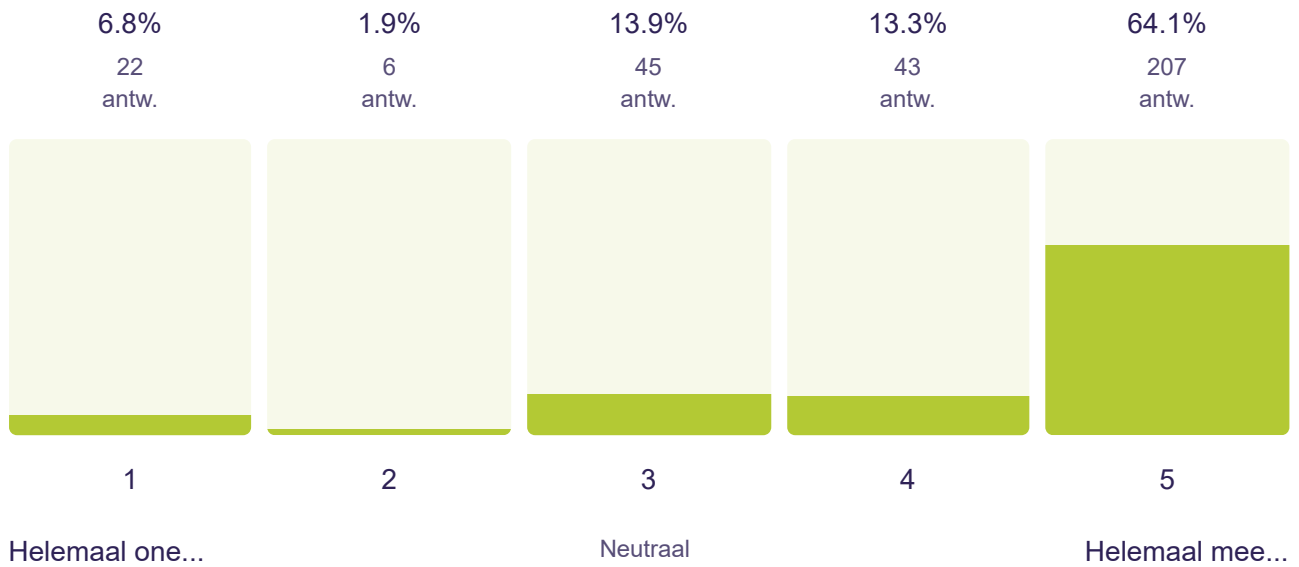
3.9 Gemiddelde beoordeling

Er blijft ruimte voor de weekmarkt.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

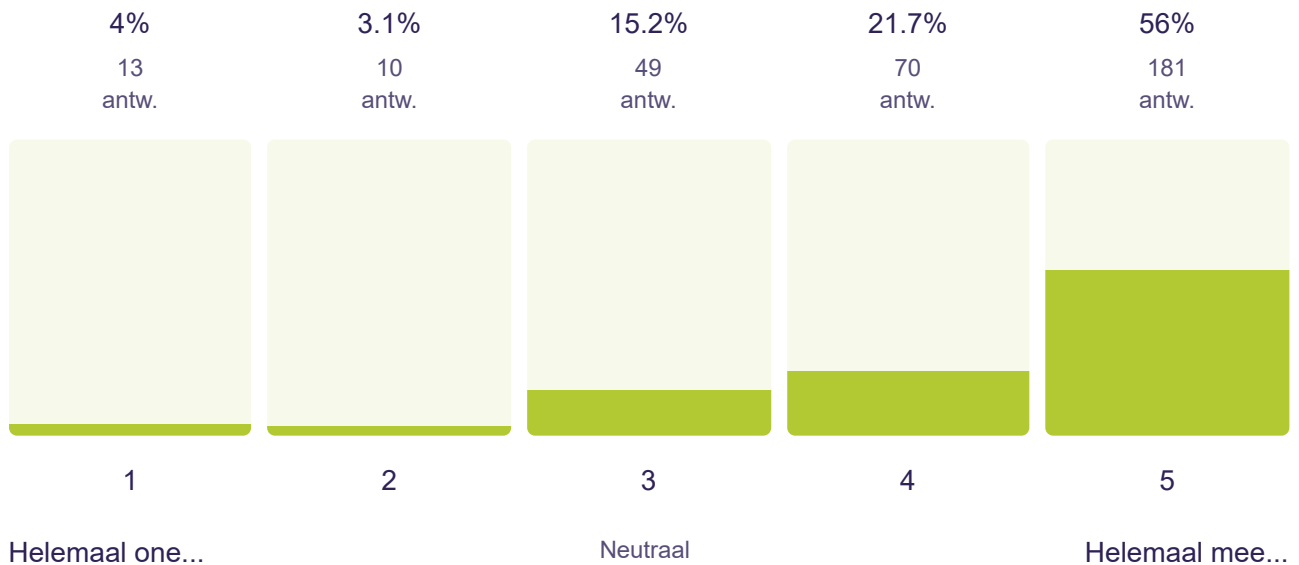
4.3 Gemiddelde beoordeling

Samen organiseren we meer kleinschalige evenementen die passen bij de Vismarkt.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

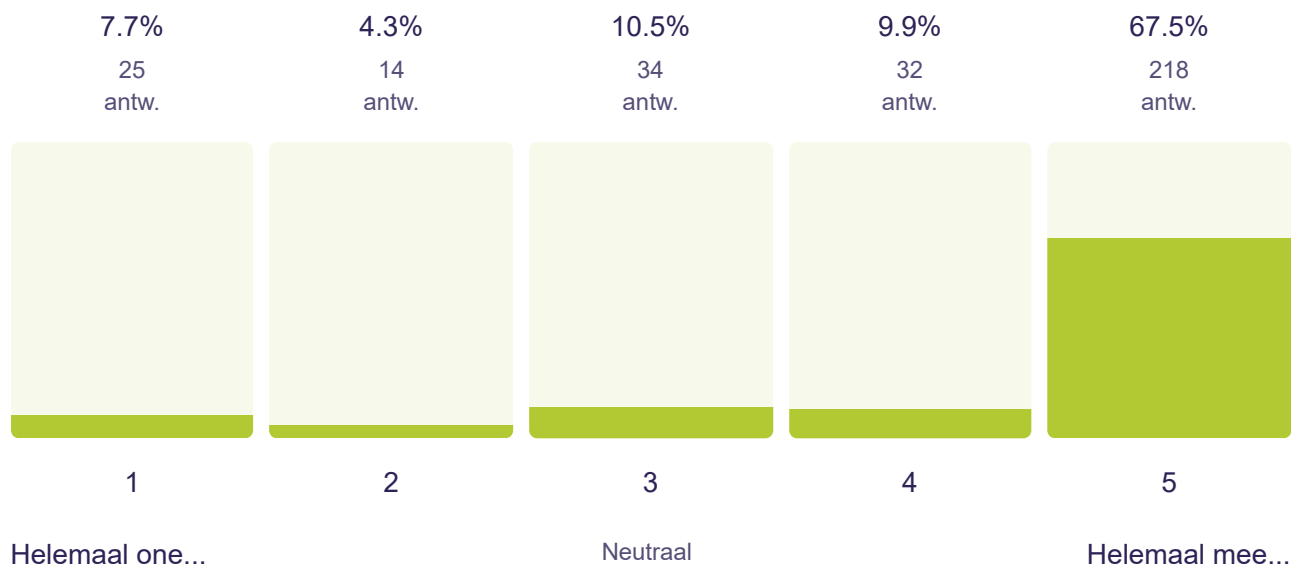
4.2 Gemiddelde beoordeling

De Vismarkt is straks alléén op een beperkt aantal momenten per (vracht)auto bereikbaar.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

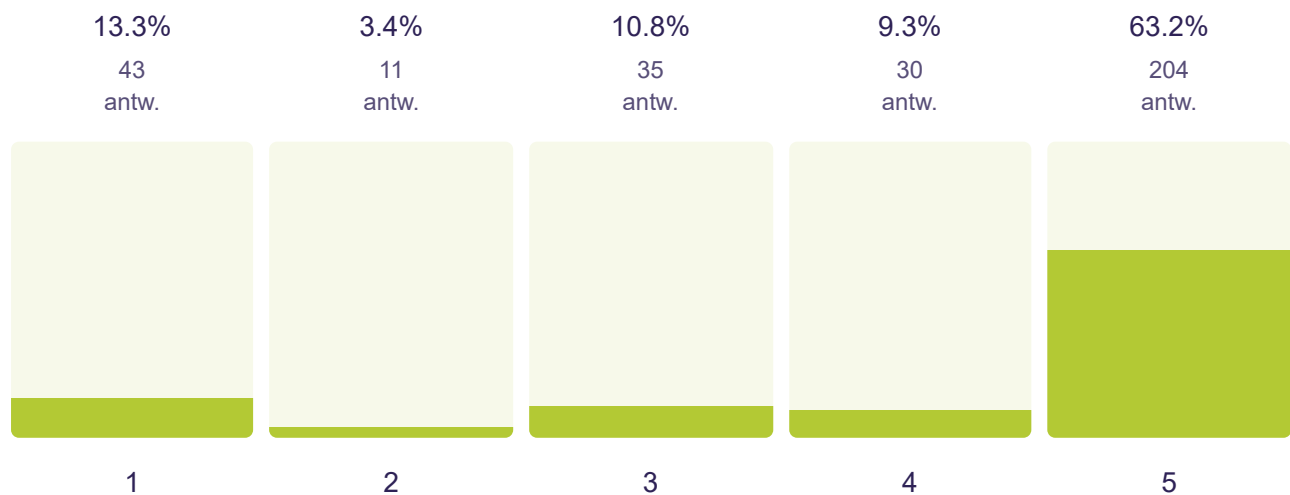
4.3 Gemiddelde beoordeling

We sluiten de Vismarkt op andere momenten met paaltjes af voor auto- en vrachtverkeer. Hulpdiensten kunnen altijd op de Vismarkt komen.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

4.1 Gemiddelde beoordeling

Helemaal one...

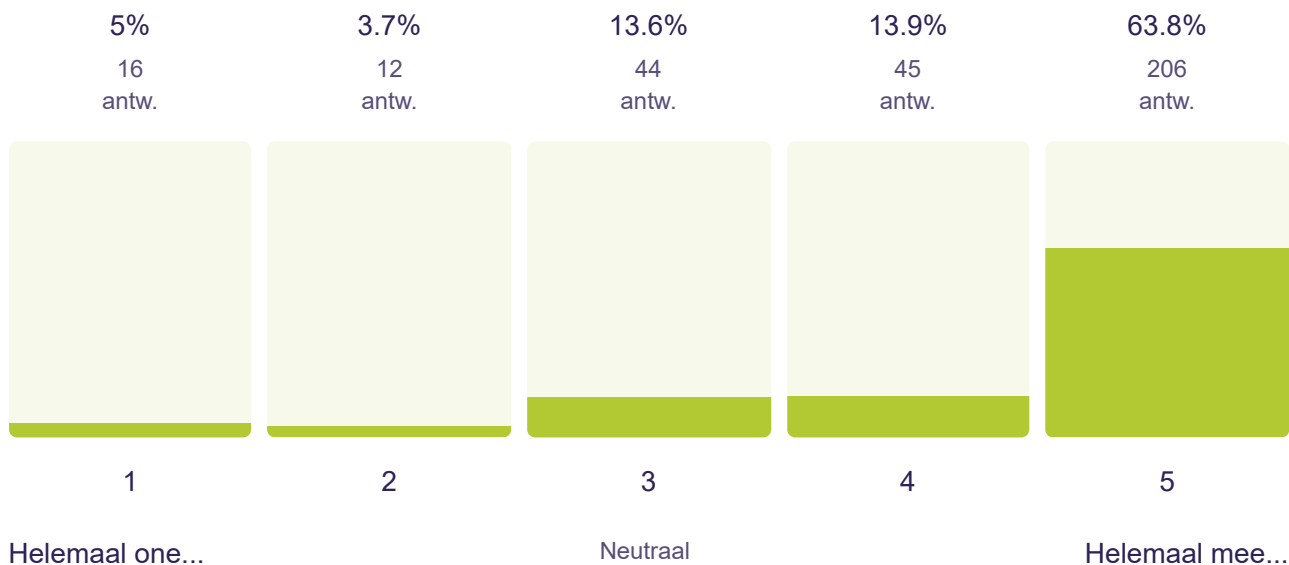
Neutraal

Helemaal mee...

De horeca en winkels worden bevoorraad vanaf de Vismarkt op een beperkt aantal momenten..

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

4.3 Gemiddelde beoordeling

In de zomer zijn er geen parkeerplaatsen op de Vismarkt, alleen een gehandicaptenparkeerplaats nabij de Vismarkt.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

4.4 Gemiddelde beoordeling

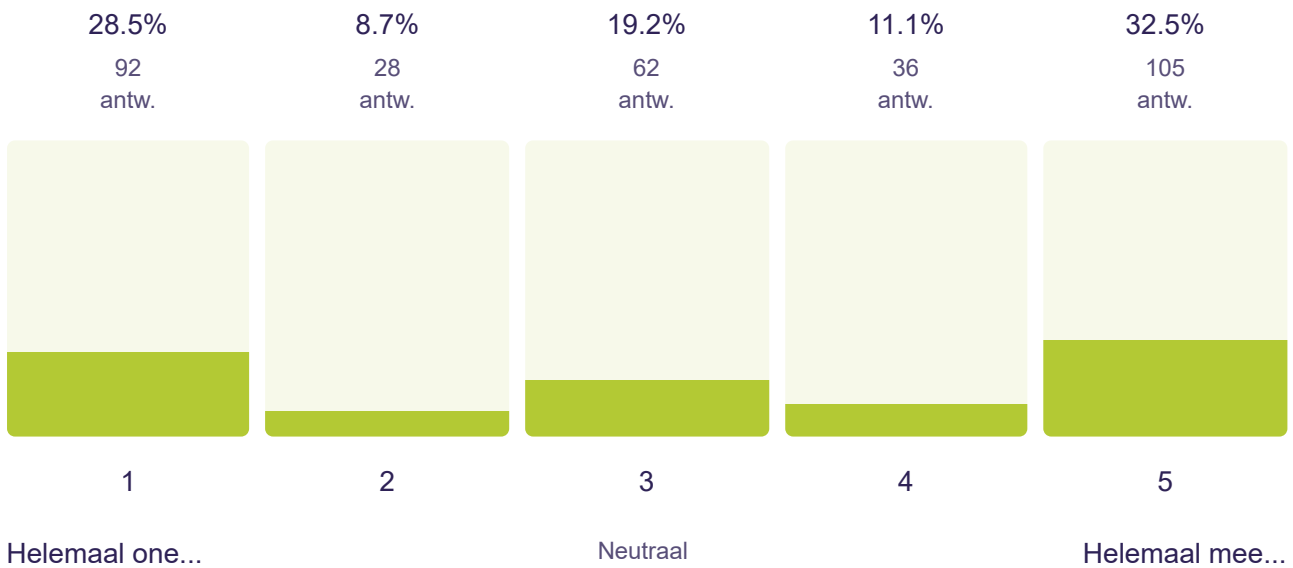

In de winter is er een beperkt aantal parkeerplaatsen op de Vismarkt.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.1 Gemiddelde beoordeling

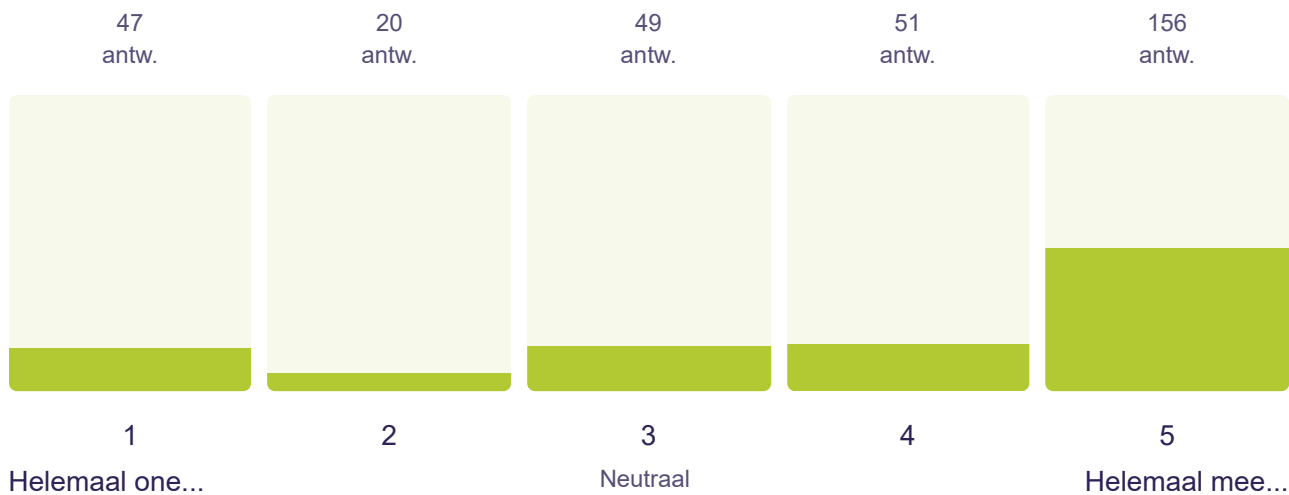

Er komt een beperkt aantal fietsparkeerplekken op de Vismarkt. Hierop wordt actief gehandhaafd.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.8 Gemiddelde beoordeling

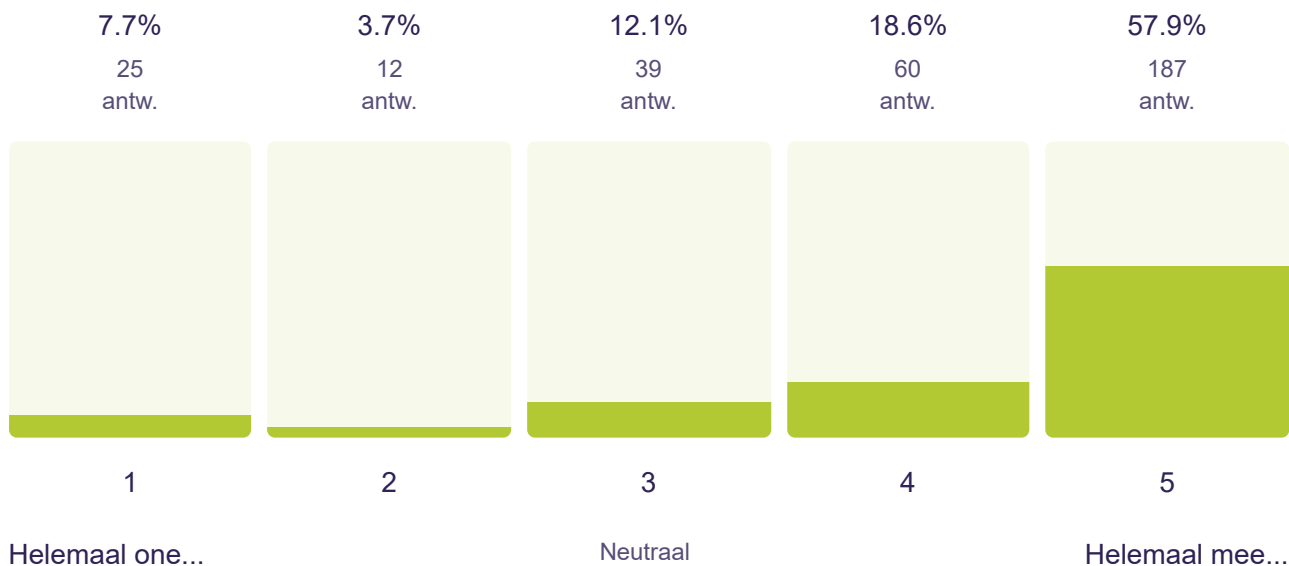

In de buurt van de Vismarkt kun je ook je fiets stallen.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

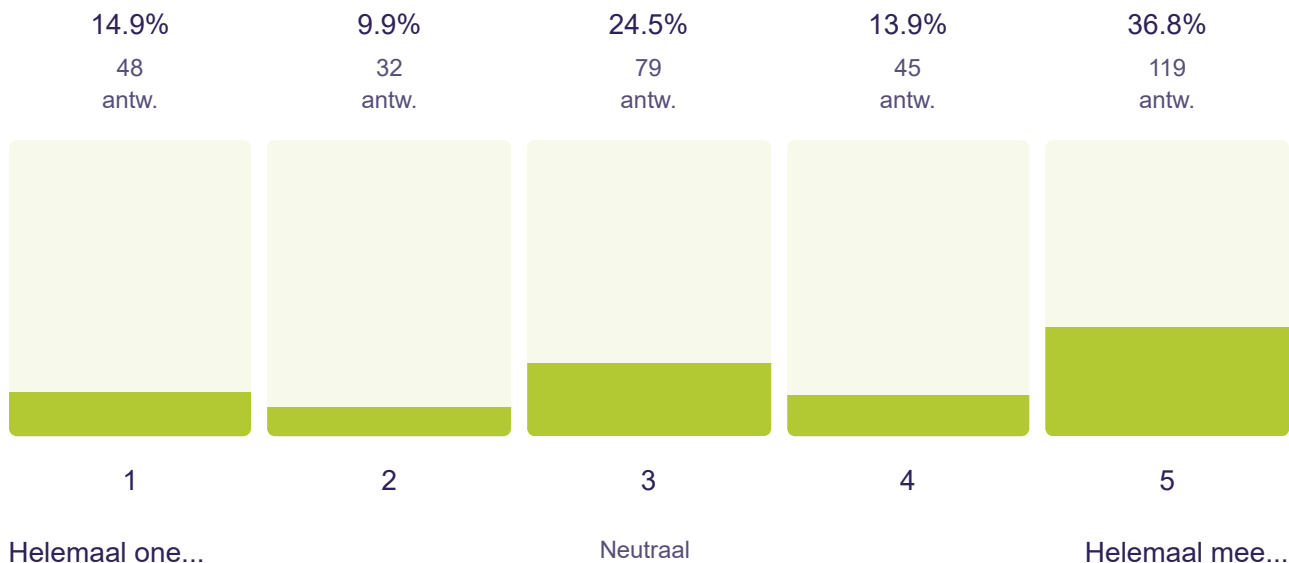
4.2 Gemiddelde beoordeling

De bestrating houdt rekening met mensen die minder mobiel zijn.

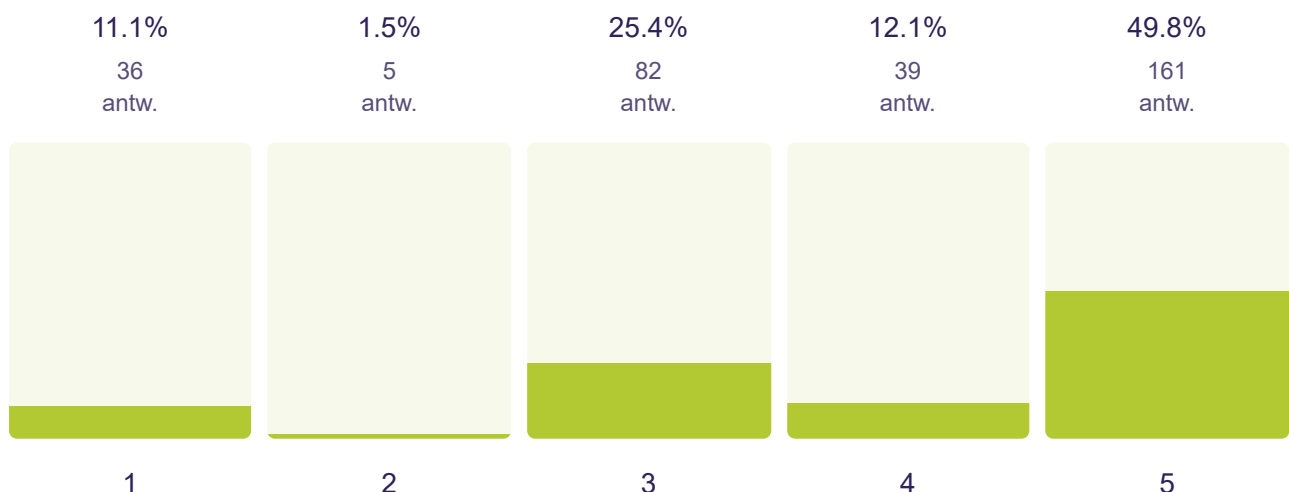
323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.5 Gemiddelde beoordeling

Er komt een onderzoek naar de haalbaarheid van een logistieke hub aan de rand van de vesting.
323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.9 Gemiddelde beoordeling

Helemaal one...

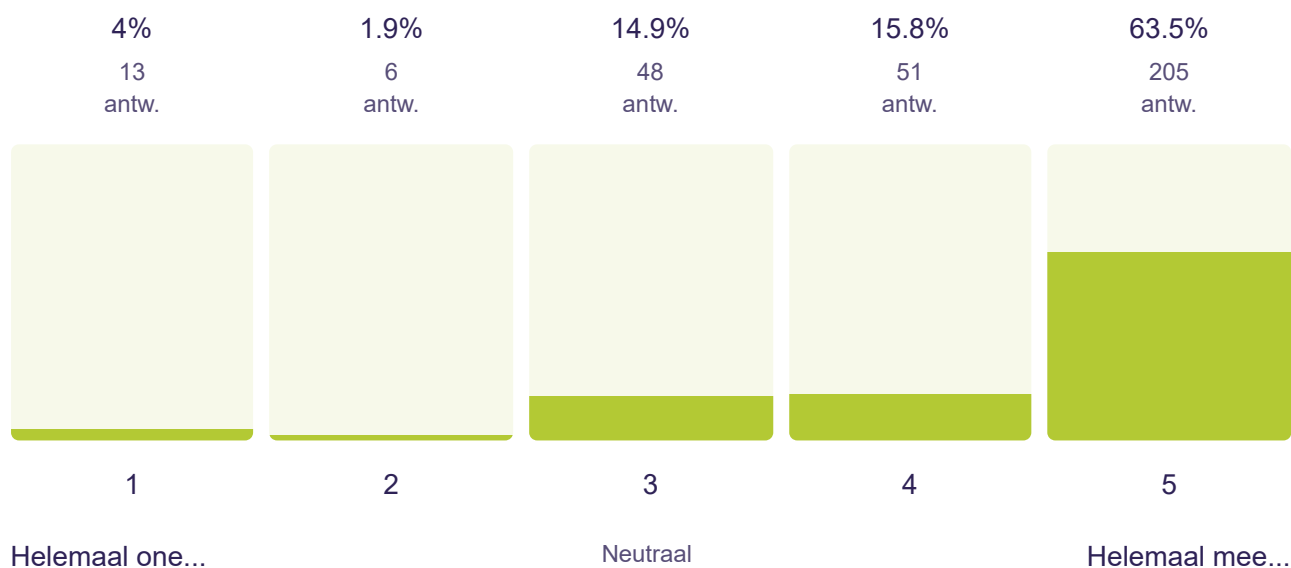
Neutraal

Helemaal mee...

Het historische karakter komt meer terug in de inrichting van de Vismarkt.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

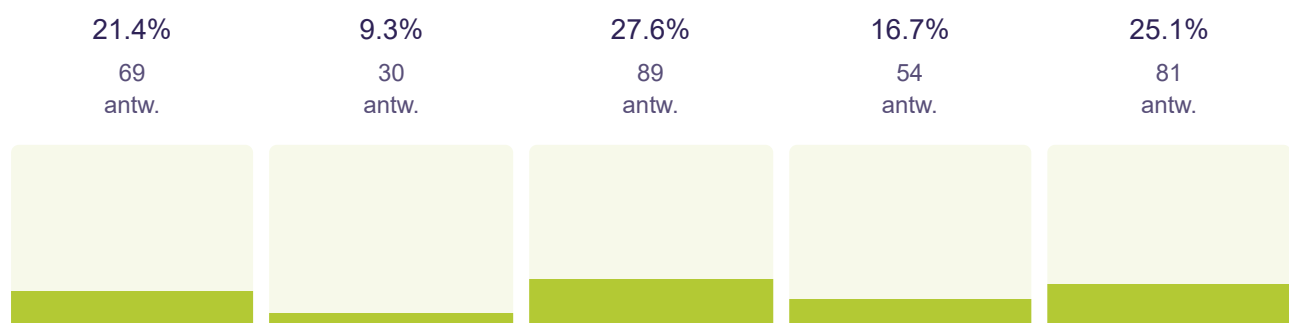
4.3 Gemiddelde beoordeling

Er komen (digitale) informatieborden met uitleg over de historie.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.1 Gemiddelde beoordeling

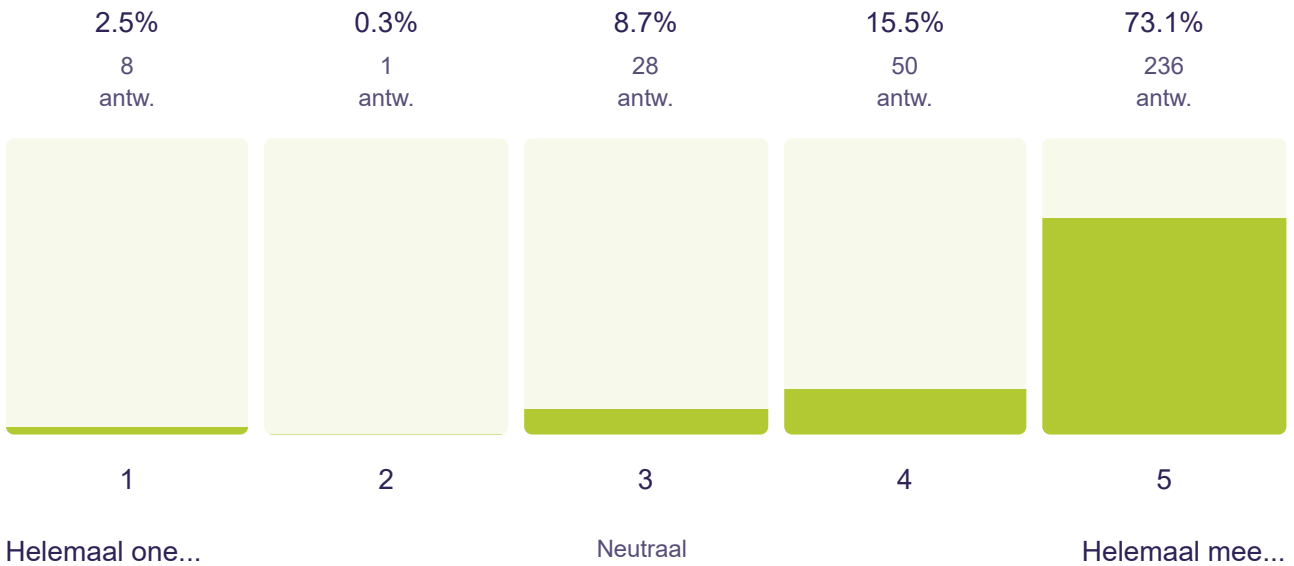

De waterpomp blijft behouden en hier kun je drinkwater uit tappen.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

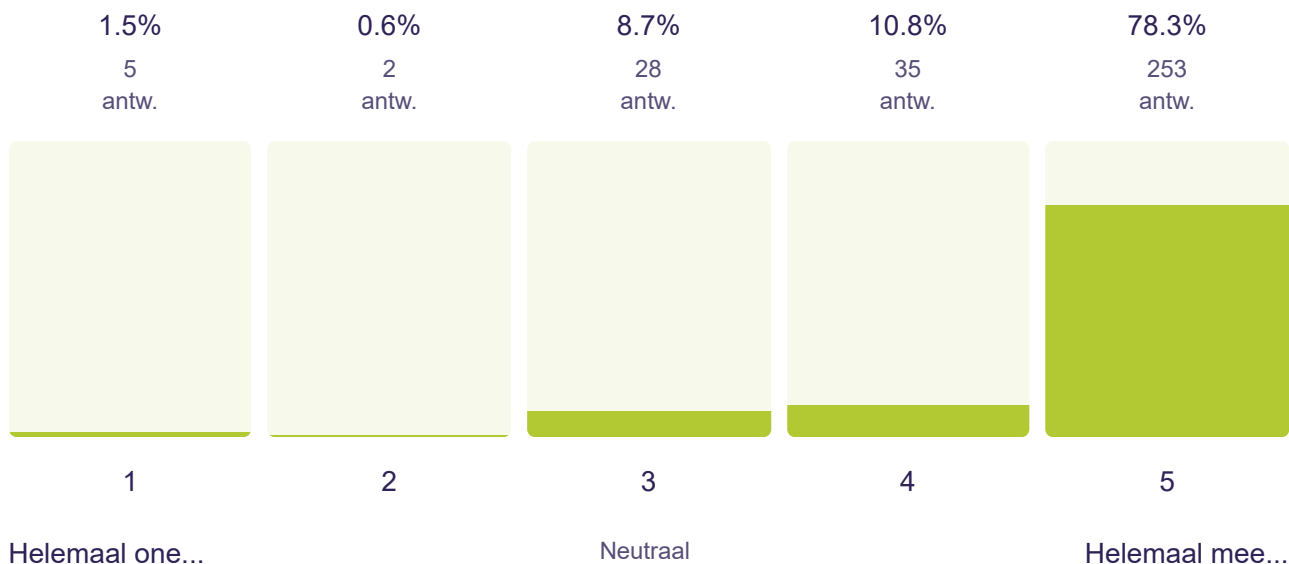
4.6 Gemiddelde beoordeling

De boom bij de waterpomp blijft behouden.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

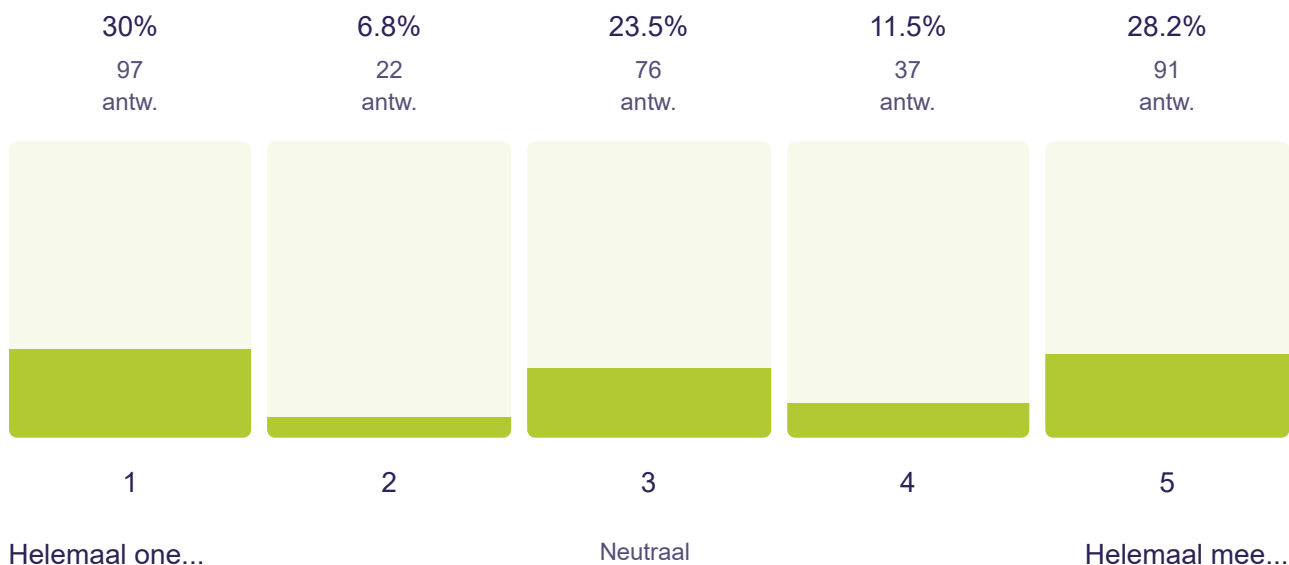
4.6 Gemiddelde beoordeling

Er komt een speelfontein (waterstralen uit de bestrating) die in de zomer aan staat en in de winter en indien nodig bij evenementen uit.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

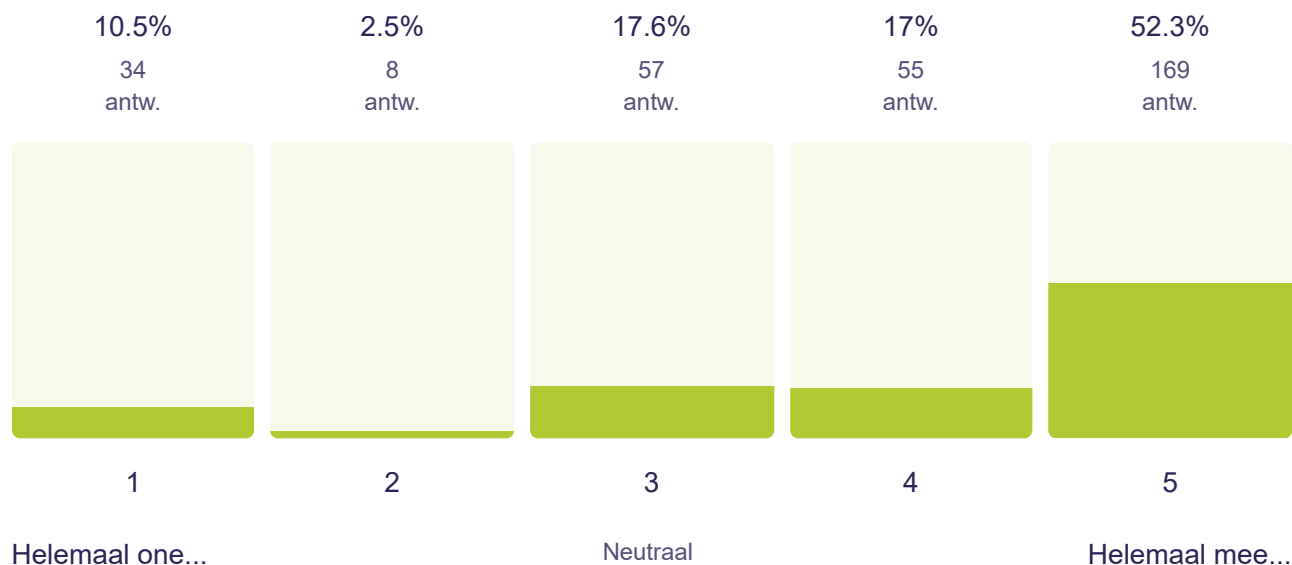
3.0 Gemiddelde beoordeling

Er komen verplaatsbare bakken met groen om de terrassen te markeren.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

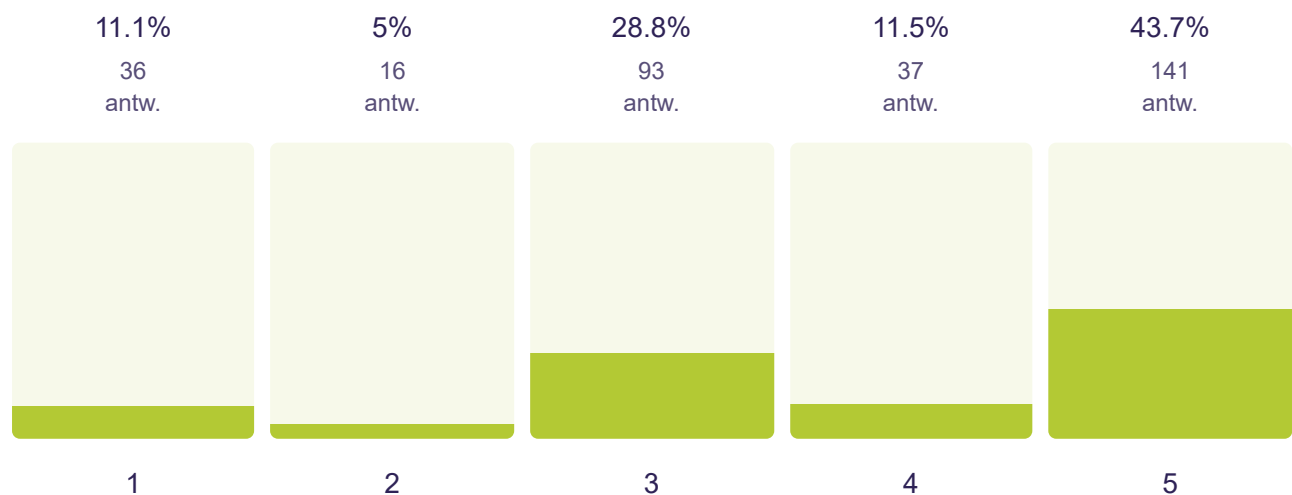
4.0 Gemiddelde beoordeling

Er komen 'groene' parasols (van planten) zodat er maximaal zicht is op de historische gevels.

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

3.7 Gemiddelde beoordeling

Helemaal one...

Neutraal

Helemaal mee...

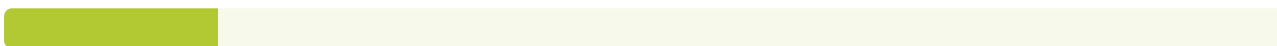
25. Vindt u het een goed idee om vooruitlopend op de herinrichting alvast te gaan experimenteren met enkele ideeën?

323 van 323 mensen hebben deze vraag beantwoord

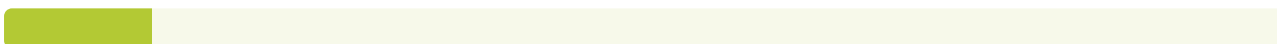
Ja 232 antw. 71.8%

Weet ik niet 54 antw. 16.7%

Nee 37 antw. 11.5%

Samenvatting offerte HOSPER

Opgave

HOSPER is een landschapsarchitectenbureau, dat veel ervaring heeft met vergelijkbare opdrachten. We zien, net als u, grote kansen voor een aantrekkelijke en toekomstbestendige Vismarkt. Een ontwerp dat niet alleen respect heeft voor de cultuurhistorie, maar ook voor de wensen en eisen die de huidige tijd stelt. Een hoogwaardige openbare ruimte die een belangrijke rol kan spelen in het sociale leven van Heusden, door een plek te bieden aan verblijven en ontmoeten. Zo krijgt de Vismarkt een meerwaarde voor heel Heusden!

Uw doel is een plein te realiseren waarbij zowel de cultuurhistorie van de vesting, als de leefbaarheid en toekomstbestendigheid voor de betrokkenen (inwoners en ondernemers) centraal staan. Daarbij wilt u iedereen meenemen, zonder het al doorlopen participatieproces nog een keer over te doen. Ook heeft u de ambitie om vaart te maken, zodat het plein in de winter van 2024-2025 gerealiseerd kan worden. Dat vraagt om een zorgvuldig proces en een hoge kwaliteit aan vakmanschap, creativiteit en communicatievermogen. Wij kunnen u goed helpen om deze ambities waar te maken.

Wij hebben een uitgebreide offerte gemaakt, met daarin een samenvatting van uw wensen, gevolgd door onze visie op de opgave en het proces, ons voorstel voor een stappenplan, de bijbehorende planning en het team. Tot slot hebben we de investering voor u inzichtelijk gemaakt. Omdat dit concurrentiegevoelige informatie is, vindt u hieronder een samenvatting.

Participatie

Het is belangrijk dat we iedereen meenemen, zonder het eerder doorlopen participatieproces over te doen. Het Programma van Eisen, dat gebaseerd is op het Programma van Wensen, staat daarom niet ter discussie. De participatie gaat dus niet over 'wat willen we wel en wat willen we niet', maar over 'het hoe'. Hoe passen we de elementen uit het PvE ruimtelijk toe? Waar doen we wat? Hoe gaat het eruit zien? Wat gaat in Heusden wel werken, en wat niet? Wat is het meest passend voor de plek, de historie en de toekomst?

Om mensen volwaardig 'mee te nemen', moeten ze invloed op het ontwerp kunnen uitoefenen. U geeft aan dat u het schetsontwerp bij voorkeur in maart gereed wil hebben. Dat is goed haalbaar, ook met participatie, mits we het proces 'strak insteken'. Dat doen we door tijdens elk moment een concreet voorstel op tafel te leggen, waar we dan inhoudelijk over in gesprek gaan. Zo verkrijgen we in een korte tijd een breed gedragen resultaat. Hoe we iedereen meenemen, bepalen we samen met het bureau dat eerder de participatie heeft begeleidt.

Proces

U wil graag starten met de realisatie in de winter van 2024. Om dit te kunnen halen, is het nodig om het gebruikelijke ontwerpproces van SO-VO-DO-Bestek-Aanbesteding te comprimeren. Dat kan door met een bouwteam te gaan werken. Daarmee hebben we goede ervaringen opgedaan in o.a. Zutphen IJsselkade, Almere Havenkom, Ede Marktplaats en IJmuiden Viskade. In deze projecten heeft een bouwteam geleid tot een snel en integraal ontwerp- en realisatieproces. Daarom stellen wij het volgende proces voor: in Q1 zorgen we dat het SO eigenlijk een SO+ is, als stevige basis voor een voortvarend vervolg. In Q2 maken we een VO, waarbij de aannemer meekijkt met het deel bovengronds en voorstellen doet voor het deel ondergronds. In Q3 verzorgt de aannemer de werkvoorbereiding (werktekeningen en materialen bestellen), zodat de uitvoering kan starten in Q4.

Wij helpen u graag om binnen drie maanden gereed te zijn met het schetsontwerp voor de Vismarkt. U leest hier ons voorstel voor een goed passende aanpak om in één kwartaal (januari-maart) een SO+ mét draagvlak te realiseren. Daarbij hebben we ons gebaseerd op onze jarenlange ervaring en vele succesvol uitgevoerde projecten. Met deze aanpak kunnen we de opdracht naar tevredenheid, binnen de planning en voor de overeengekomen prijs volbrengen.

Stap 1: Heldere uitgangspunten

In de eerste stap zorgen we dat de uitgangspunten van het project helder zijn. Dat doen we door het Programma van Eisen te toetsen op volledigheid en bruikbaarheid, en door de ruimtelijke uitgangspunten vast te leggen. Het resultaat zijn heldere uitgangspunten, als fundament voor het ontwerp.

Stap 2: Concept schetsontwerp

In de tweede stap maken we het concept ontwerp. Dat bestaat uit een plattegrond met de belangrijkste inrichtingselementen. Daarbij maken we enkele varianten, om inzichtlijk te maken wat de mogelijkheden zijn voor bijvoorbeeld de zone met terrassen en de stoepjes tussen de gevels en de open pleinruimte, en door hoe we de Visbank weer tot leven kunnen brengen. Ook kijken we wat de mogelijkheden zijn voor het verplaatsen van functies naar elders in de vesting (bijvoorbeeld fietsparkeeren). Zodra het concept schetsontwerp gereed is, maken we een maquette. Uit ervaring weten we dat dit een heel toegankelijk hulpmiddel is voor brede participatie. Tijdens een inloopbijeenkomst kunnen eerst alle direct belanghebbenden (inwoners en ondernemers aan het plein) en daarna alle overige inwoners en belanghebbenden uit Heusden reageren op het concept schetsontwerp met varianten. Het resultaat van deze stap is duidelijkheid over het schetsontwerp.

Stap 3: SO+

In de derde stap werken we het schetsontwerp uit tot een SO+. We maken een maatvast AutoCad plattegrond, profielen, themakaarten, materialenlijst, ontwerpprincipes voor beeldbepalende onderdelen en 3D-sfeerimpressies. Ook dit doen we in overleg. Al het materiaal verzamelen we in een aantrekkelijk boekwerk met toelichtende teksten. Van het ontwerp wordt een bouwkostenraming gemaakt. Het eindresultaat van het SO+ wordt gepresenteerd en kan op de website van de gemeente worden geplaatst. Het resultaat is een ruimtelijk en functioneel kloppend schetsontwerp, dat breed gedragen wordt en zover is uitgewerkt dat het als stevige basis dient voor een voortvarend vervolg.

Investing

Zekerheid over de kosten

Wij hanteren de basisregel 'afsprake is afspraak'. Dat betekent dat we onze producten leveren op het afgesproken moment voor de afgesproken prijs. Ook als we meer uren nodig hebben om het product te maken. Door deze basishouding komt u niet voor verrassingen te staan en komt alle energie tijdens het proces volledig ten goede aan het opstellen van hoogwaardige ontwerpen, die op draagvlak kunnen rekenen bij de projectgroep en belanghebbenden. Bovendien doen wij niet meteen moeilijk over meerwerk als het proces net een beetje anders loopt. De praktijk is weerbarstig, en niet alles is te voorspellen. We weten uit ervaring dat het soms belangrijk is om een extra overleg in te plannen. De eerste twee extra overlegmomenten krijgt u daarom van ons cadeau.

Werkzaamheden en kosten

De kosten spelen vanzelfsprekend een rol bij uw afweging. Deze kosten zijn afhankelijk van de uren die we voor de werkzaamheden nodig hebben. Daarom hebben we deze in de uitgebreide offerte per stap overzichtelijk voor u op een rij gezet. In deze samenvatting vindt u alleen de bedragen. Deze bedragen zijn inclusief onkosten en exclusief 21% BTW.

- De investering voor Stap 1 bedraagt € 4.270,-.

- De investering voor Stap 2 bedraagt € 17.620,-. Dat is inclusief € 3.000,- voor de maquette.

- De investering voor Stap 3 bedraagt € 19.650,-. Dat is inclusief € 3.000,- voor de raming.

De totale investeringskosten bedragen € 41.540,-. Dat ronden we naar beneden af naar € 40.000,-.

Procesvoorstel derde en vierde fase Vismarkt

De derde fase van het proces rond de Vismarkt staat in het teken van het schetsontwerp, waarvoor ontwerpbureau Hosper in de lead is. Het doel van het proces is volgens ons drieledig:

- 1) Participatie en informatie organiseren rondom het ontwerpproces van Hosper naar het SO+;
- 2) Proefprogrammering organiseren om het SO+ te delen en elementen ervan te laten ervaren;
- 3) Bijdragen aan een gevoel van eigenaarschap bij Heusdenaren voor 'hun' Vismarkt van de toekomst.

Aanpak

Daarbij zetten we in op het continueren van het participatieproces, onder andere met het Heusdens Overleg, dat reeds is doorlopen. We spreken van een fase 3 en fase 4, maar alle doelstellingen betreffen beide fasen.

We leveren fase 4 op met een overzicht van guidelines, of een gebruikshandeling voor de Vismarkt van de Toekomst. We verzamelen namelijk allerlei ideeën, inzichten én eerste afspraken rondom de Vismarkt en de organisatie ervan, zeker op het gebied van evenementen en beleving. We gebruiken alle momenten met het Heusdens Overleg, de kargesprekken en de inloopavonden om hiervoor informatie te verzamelen. En natuurlijk, de proefprogrammering zelf.

Uiteindelijk brengen we alles samen in een pakkend document, een eerste versie, waarmee de vesting zelfstandig verder kan. Het liefst koppelen we dit ook nog aan andere collega's bij de gemeente zodat zij mogelijkheden kunnen verkennen vanuit bijvoorbeeld vergunningen of subsidies.

Activiteiten fase 3

Startfase

In het **startgesprek** met de gemeente en het ontwerpbureau bespreken we het plan van aanpak voor de derde fase, scherpen dat waar nodig aan en stellen het samen vast. Na dit startgesprek ontwerpen we het gehele proces verder zodat activiteiten goed op elkaar blijven aansluiten.

Werksessies Heusdens Overleg

We betrekken het Heusdens Overleg weer nauw bij deze derde fase van het proces. We voorzien **drie werksessies** waarin het Heusdens Overleg meedenkt over 1) de participatievraag voor deze fase, 2) de vormgeving van de activiteiten en 3) de uitkomsten van de participatie en het bespreken van de guidelines voor een toekomstig programma.

Inloopbijeenkomsten

We voorzien **twee inloopbijeenkomsten** over het schetsontwerp, waarin we achtereenvolgens de uitgangspunten voor het ontwerp toetsen en het eindresultaat presenteren. Ook gebruiken we de bijeenkomsten om input op te halen voor de programmering van activiteiten op de Vismarkt van de toekomst. We ontwerpen deze interactie in nauwe afstemming met het ontwerpbureau.

Met de kar de vesting in

Om de Heusdenaren warm te maken voor deze volgende stap in het proces, trekken we **twee dagen** de vesting in met de kar. Daarvoor herontwerpen we de interactie in afstemming met Hosper en vertalen de uitkomsten zodat ze geschikt worden voor het ontwerpproces. We leggen mensen een ontwerpdilemma voor en vragen naar activiteiten die ze graag terugzien op de Vismarkt. Zo halen we meteen waardevolle input op voor de inloopbijeenkomsten. Tijdens de kargesprekken brengen we uiteraard ook de inloopbijeenkomsten onder de aandacht om de opkomst te verhogen.

Activiteiten fase 4

Proefprogramma & guidelines voor duurzaam gebruik

Ontwerpen van programma

We vertalen het SO+, in nauwe afstemming met Hosper, naar een proefprogrammering waarmee de Vismarkt van de toekomst even tot leven komt. We **ontwerpen het programma**, stemmen af met diverse collega's binnen de gemeente en **realiseren de activiteiten** zo veel als mogelijk samen met de vesting.

Aanjagen voor duurzaamheid

De onderliggende vraag: "van wie is de programmering op de Vismarkt" om zo het eigenaarschap actief te bespreken, beantwoorden we door tijdens het ontwerpen en realiseren van de programmering **guidelines** te verzamelen voor het toekomstig evenementengebruik van het plein. Daarmee dragen we het eigenaarschap over aan de vesting. De guidelines bespreken we met het Heusdens Overleg.

Inspiratie voor programma

Bijvoorbeeld de terrassen, fietsparkeerplaatsen en bestrating kunnen als onderdeel van de proefprogrammering als inspiratie worden genomen. Maar denk ook aan een marktje, iets met kunst en erfgoed en andere elementen die het afgelopen jaar zijn genoemd tijdens het participatieproces dienen ter inspiratie.

Planning

We brengen focus aan op het Pinksterweekend voor enkele programma's. Enkele weken vooraf of achteraf kunnen proefopstellingen wellicht, binnen geldende kaders en regelgeving, tijdelijk actief blijven mits dit een waardevolle aanvulling geeft op het ontwerpproces.

Projectmanagement

Bureau Ruimtekoers en Maatschap voor Communicatie nemen deze activiteiten samen voor hun rekening, waarbij Maatschap voor Communicatie het overkoepelende projectmanagement zal verzorgen en Bureau Ruimtekoers een deel rondom de realisatie van de proefprogrammering.

Indicatieve planning en begroting

Periode	Werkzaamheden	Uren MvC € 150	Uren BRk € 125	Prijs excl. btw
Fase 3				
Januari	Startfase	4	4	€ 1.100
Januari – maart	Werksessies Heusdens Overleg (3x)	24	16	€ 5.600
Februari	Met de kar de vesting in (voorbereiding & verwerking)		16	€ 2.000
Februari – maart	Inloopbijeenkomsten (2x)	32	20	€ 7.300
Februari – maart	Vorbereiding proefprogramma	7	32	€ 5.050
	Projectmanagement	8		€ 1.200
Totaal fase 3		75	88	€ 22.250

Periode	Materialen	Prijs excl. btw
Fase 3	Opknappen van de kar (alleen indien nodig)	€ 500
	Nieuwe borden ontwerpen en maken met vragen	€ 750
	Inzet: 2 x medewerkers Ruimtekoers bij de kar	€ 1.500

Totaal fase 3		€ 2.750
----------------------	--	----------------

Periode	Werkzaamheden en materialen per fase	Prijs excl. btw
Fase 3	Participatie bij ontwerp van SO+ en voorbereiding proefprogramma	€ 25.000
Fase 4	Participatie bij proefprogramma	PM

De precieze inzet in fase 4 is afhankelijk van de uitkomsten van fase 3 en daarom nu nog niet goed in te schatten. Uren en kosten voor de uitvoering van fase 4 maken dus geen onderdeel uit van dit voorstel. Op een later moment doen we daar desgewenst een aparte aanbieding voor.

Onderwerp	Vismarkt - Programma van Wensen en volgende fase
Portefeuillehouder	De heer T.A.H.M. Blankers

Aanleiding / voorgeschiedenis

De Vismarkt is een belangrijke centrale ontmoetingsplek in de vesting Heusden. Door de ingehuurde partijen is een participatieproces uitgevoerd om samen met inwoners en ondernemers wensen en ideeën te verzamelen voor een leefbare en toekomstbestendige Vismarkt.

Op 8 maart 2022 besloot u om uitvoering te geven aan de verkenningsfase horende bij de procesaanpak om te komen tot een gedragen visie voor de Vismarkt. Onderdeel van dit besluit waren het opstellen van een klankbordgroep (Heusdens Overleg) en het inhuren van een externe partij voor begeleiding van de verkenningsfase. Op 25 april 2023 besloot u om akkoord te gaan met het tweede gedeelte van het proces rondom de Vismarkt, waarbij de ontvangen input uit de voorgaande fase moest worden aangescherpt en vertaald naar een Programma van Wensen (PvW).

In dit voorstel staan de activiteiten van dit tweede gedeelte van het proces. In bijgevoegd rapport leest u het verloop van het participatie- en verbindingsproces terug en treft u het Programma van Wensen aan. Hiermee wordt deze fase van het proces afgerond.

Daarnaast gaat dit voorstel over de volgende fase van het proces die bestaat uit het opstellen van een schetsontwerp en een kostenraming om tot een Programma van Eisen (PvE) te komen voor de technische uitwerking van de herinrichting van de Vismarkt.

Feitelijke informatie

Participatieproces

In het proces rondom de Vismarkt is nauw samengewerkt tussen gemeente, de leden van het Heusdens Overleg en de bureaus Maatschap voor Communicatie en Bureau Ruimtekoers. Met elkaar is nagedacht over de participatievraag en de vorm van de activiteiten, waarbij is geprobeerd om alle inwoners en ondernemers van de vesting te betrekken. Ook de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en ambtelijke vakspecialisten zijn betrokken in het proces om randvoorwaarden en informatie naar boven te halen.

In het Heusdens Overleg van 30 november jl. is de vraag gesteld of men wel is geslaagd in de opzet om in dit proces de 'stille minderheid' te betrekken. Kijkend naar het proces zijn er bijzondere en positieve dingen gebeurd; er is veel verbinding en begrip ontstaan. Alle inwoners en ondernemers uit de vesting hebben de kans gehad om mee te denken en hun mening te geven. Voor zowel de Week van de Vismarkt als de excursie kon iedereen zich aanmelden. Voor het invullen van de online enquête hebben de leden van het Heusdens Overleg huis-aan-huis een uitnodiging verspreid. In deze uitnodiging werd ook de mogelijkheid gegeven voor hulp bij het invullen van de enquête.

Terugkijkend naar het proces en de aanwezigen tijdens de Week van de Vismarkt en de excursie, kan worden geconcludeerd dat, ondanks de goede opkomst, het niet volledig is gelukt om juist een grotere vertegenwoordiging van de 'stille meerderheid' in beweging te krijgen richting het stadhuis voor de Week van de Vismarkt. Ondanks dat daarvoor alle ruimte is geboden en inwoners persoonlijk zijn geïnformeerd. Daarbij is het de vraag of het realistisch is om te denken dat iedereen te bereiken is. De hoge respons op de online enquête laat zien dat de betrokkenheid in de vesting echter wel hoog is en veel Heusdenaren wel mee willen denken, maar mogelijk in minder intensieve mate.

Het participatieproces is een zeer waardevol verbindingsproces voor de vesting geworden en heeft waardevolle inzichten en informatie opgeleverd. De begeleidende bureaus hebben dit opgeleverd in

het rapport 'Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst - Verslag van de tweede fase van het participatieproces in de vesting' met daarin het PvW.

Schetsontwerp en kostenraming

De volgende stap in het proces is het opstellen van een schetsontwerp en een kostenraming, die het PvE zullen vormen voor de technische uitwerking om te komen tot de herinrichting van de Vismarkt. Het PvW is de basis voor deze stap.

De voorbereiding hiervoor is al gedaan: voor zitting in en begeleiding van het ontwerpteam is Lucia van der Horst (spreker thema-avond 'Openbare ruimte, historie en groen' in de Week van de Vismarkt) gevraagd. Zij is architectuurhistoricus en heeft ruime ervaring. Bovendien was iedereen op die avond erg enthousiast over haar visie. Op verzoek van de gemeente heeft zij een aantal ontwerp bureaus opgegeven die gevoel hebben voor een opgave zoals die van de Vismarkt.

Op donderdag 9 november jl. is heeft de gemeenteraad een motie aangenomen die ingaat op de inrichting van de Vismarkt. Deze motie is deels uitgevoerd. Het restant krijgt invulling door te experimenteren met oefenopstellingen op de Vismarkt. Samen met het Heusdens Overleg, het ontwerp bureau en de begeleidende bureaus wordt onderzocht welke ideeën zich lenen om waardevolle inzichten te verzamelen voor het ontwerpproces.

Afweging

Het proces, om tot een goed bekeken, gewogen en breed gedragen toekomstvisie voor de Vismarkt te komen, wordt zorgvuldig doorlopen. Alle inwoners en ondernemers uit de vesting hebben de mogelijkheid gehad om hun wensen voor een toekomstbestendige Vismarkt kenbaar te maken.

Het proces staat in het teken van de Vismarkt, waar de meeste functies samenkomen. De uitkomst van dit proces heeft mogelijk gevolgen voor de rest van de vesting. De keuzes gaan niet alleen over het centrale plein, maar ook over de toekomst van de vesting als geheel.

Met de afronding van deze fase en het bekend worden van het PvW is een belangrijke stap in het participatieproces gezet. Het PvW is een toetssteen voor de gemeente om de Vismarkt opnieuw in te richten. Dat betekent niet dat alles dat beschreven is, één op één moet worden uitgevoerd. De kernwaarden zijn leidend en met inwoners en ondernemers moet er worden gekeken naar wat praktisch werkt.

De volgende fase in het proces is het ontwerpen van de toekomstige Vismarkt. Er is gezocht naar een ontwerp bureau met veel ervaring met participatieprocessen, sterke referentieprojecten en de juiste ontwerpaanpak met cultuurhistorie als vertrekpunt. Uit de vervolgens gehouden kennismakingsgesprekken, waarin ook een lid van het Heusdens Overleg een adviserende rol heeft vervuld, en de ontvangen offertes, is de keuze gevallen op bureau Hosper. Hun aanpak treft u bij dit voorstel aan.

Er is veel energie in de vesting om met elkaar de volgende stap te zetten. Ook in de ontwerp fase worden inwoners en ondernemers opnieuw betrokken. Daarbij staat het PvW dan niet meer ter discussie. Naast het ontwerpen van de toekomstige Vismarkt is het gezamenlijk gebruik van de Vismarkt ook een belangrijk element in het PvW. Het voorstel is om hiervoor nogmaals de begeleidende bureaus Maatschap voor Communicatie en Bureau Ruimtekoers te betrekken. De participatieaanpak van de bureaus wordt gewaardeerd in de vesting. Dit komt terug in het Heusdens Overleg en zij zijn inmiddels een 'bekend' gezicht in de vesting. Het inschakelen van een nieuw bureau/geen bureau leidt onvermijdelijk tot het opnieuw moeten opbouwen van relaties en kennis van de omgeving. Met de vervolgoopdrachten aan deze bureaus wordt echter wel de grens voor een enkelvoudige onderhandse aanbesteding in het gemeentelijk inkoopbeleid overschreden. Het is dan

ook noodzakelijk dat u besluit om voor deze opdrachten gebruik te maken van de mogelijkheid in het inkoopbeleid om af te wijken van de daarin gestelde kaders.

De totale kosten voor de inmeting van het terrein, het ontwerp bureau, deelname van de architectuurhistoricus in het ontwerp team en de begeleiding door de bureaus van de participatie bedragen € 80.000.

Daarnaast wordt voorgesteld om aanvullend een bedrag van € 10.000 beschikbaar te stellen voor organisatie- en onderzoekskosten. Deze post wordt gebruikt voor het uitvoeren van onderzoeken die in deze fase van het proces nodig zijn, zoals de uitvoering van een boomtechnisch onderzoek naar de kwaliteit en stabiliteit van de aanwezige kastanjeboom.

Gelet op het vorenstaande is het voorstel om te besluiten:

- kennis te nemen van het bijgevoegde rapport 'Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst' over het participatieproces in de vesting;
- het daarin opgenomen advies voor het vervolgproces over te nemen;
- opdracht te geven aan bureau Hosper voor het opstellen van het programma van eisen (inclusief een schetsontwerp en kostenraming);
- opdracht te geven aan Lucia van der Horst voor deelname aan en begeleiding van het ontwerp team;
- gebruik te maken van de mogelijkheid in het gemeentelijk inkoopbeleid om af te wijken van de daarin gestelde kaders zodat de opdracht voor de begeleiding van het vervolgproces aan Maatschap voor Communicatie en Bureau Ruimtekoers kan worden gegund;
- de bijgevoegde raadsinformatiebrief toe te sturen aan de raadsleden.

Inzet van middelen

In de begroting zijn hiervoor geen middelen opgenomen. Het bedrag van € 90.000 om te komen tot een programma van eisen (inclusief een schetsontwerp en kostenraming) en organisatie- en onderzoekskosten zal worden opgenomen in de bestuursrapportage.

Risico's

Dit zorgvuldige proces levert de verwachting op dat er straks daadwerkelijk substantiële aanpassingen aan de Vismarkt worden gedaan. De aanpassingen zullen echter het resultaat zijn van het volledige proces.

Nu de wensen concreet in het PvW opgeschreven staan, kan dit emoties oproepen in de vesting. Het is belangrijk om zo snel mogelijk een concreet schetsontwerp op te stellen om zo duidelijkheid te geven aan alle betrokkenen. De verwachting is dat het schetsontwerp eind maart klaar is.

Procedure / vervolgstappen

Als u conform dit voorstel besluit, zal opdracht worden gegeven aan de genoemde bureaus om de volgende stap te zetten in het proces rondom de herinrichting van de Vismarkt.

Het schetsontwerp zal naar verwachting eind maart 2024 klaar zijn. Vervolgens kan dan voor het zomerreces het voorstel voor een uitvoeringskrediet worden gedaan aan de gemeenteraad. Wanneer de raad dit krediet beschikbaar stelt, is het streven om de werkzaamheden in de winter van 2024/2025 uit te voeren.

Voorgenomen besluit

Het voorstel is om bijgaand besluit vast te stellen.

BESLUIT

Het college van Heusden heeft in de vergadering van 16 januari 2024

besloten:

- kennis te nemen van het bijgevoegde rapport 'Samen op zoek naar de Vismarkt van de toekomst' over het participatieproces in de vesting;
- het daarin opgenomen advies voor het vervolgproces over te nemen;
- opdracht te geven aan bureau Hosper voor het opstellen van het programma van eisen (inclusief een schetsontwerp en kostenraming);
- opdracht te geven aan Erfgoedvisie / Lucia van der Horst voor deelname aan en begeleiding van het ontwerpteam;
- gebruik te maken van de mogelijkheid in het gemeentelijk inkoopbeleid om af te wijken van de daarin gestelde kaders zodat de opdracht voor de begeleiding van het vervolgproces aan Maatschap voor Communicatie en Bureau Ruimtekoers kan worden gegund;
- de bijgevoegde raadsinformatiebrief toe te sturen aan de raadsleden.

namens het college van Heusden,
de secretaris,

mr. H.J.M. Timmermans